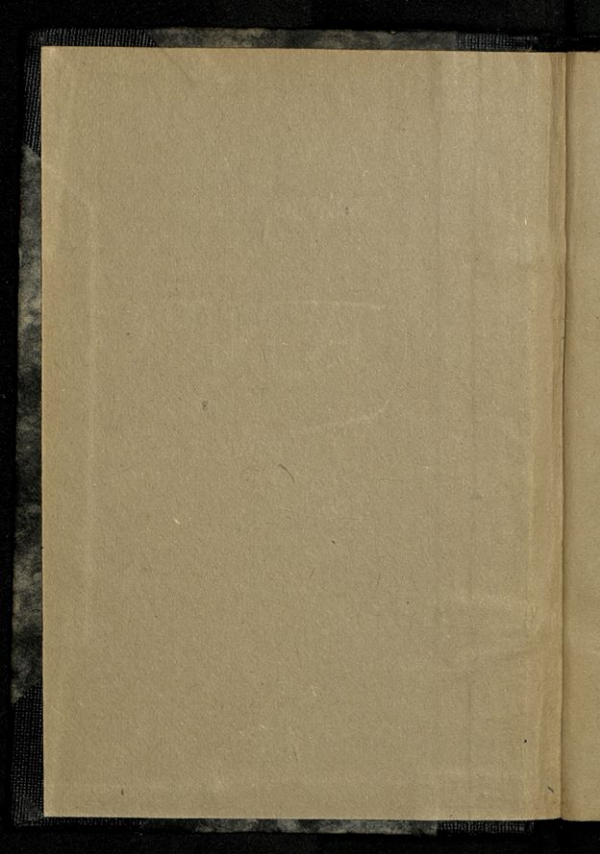

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

53503/24

18. 10. 1912

1000

2094

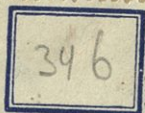
Št. 24.

TAČJA

Zbirka gledaliških iger

13 2

Fran Govékar o o o o o

+53503

53503

L'ozor!

*Dovoljenje za uprizoritev te igre daje
le dr. G. F. Eirich, odvetnik na Dunaju,
II. Praterstrasse 38. II. Brez dovoljenja
se igra ne sme uprizarjati!*

F2C 1402/
1952

V GORICI 1909.

Tiska in zalaga »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.

IN = 3952y 1462

Revček Andrejček.

Narodna igra s petjem v petih dejanjih.

(Nemški : o's Nuller, spisal KAREL MORRE.)

Poslovenil =

J. BEDÉNEK.

(Drugi popravljeni natisk.)

13 256/d

Osebe :

✓ GOSPOD ZVITOROG, bogat zasebnik ✓

~~GOSPOD ZVITOROG, bogat zasebnik.~~

✓ JOŽE JEKLEN, posestnik in župan v Bohinju.

✓ ANA ✓ | njegovi hčeri.

✓ FRANICA ✓ |

✓ MERICA ✓ | dekli.

✓ SPELA ✓ |

✓ NEŽA, stara ubožica ✓ ✓

✓ PAVEL, njen sin, veliki hlapci ✓ | pri Jekleni.

✓ ANŽE, ✓ | hlapca.

✓ ŠIMEN ✓ |

✓ NOSAN, občinski berič ✓ ✓

✓ GREŠNIK, posestnik in Jeklenov sosed ✓ ✓

✓ LOVRO DÓMEN, gostilničar v Šent Janžu.

✓ IVANKA, natakarica pri Dómu.

✓ ANDREJČEK, ✓

✓ MATIJA, ✓ | občinski siromaki,

✓ JANEZ, ✓

✓ STREL ✓

✓ LOGAR ✓ | lovca.

HLAPCI in DEKLE pri Jeklenovih. — LOVCI in KMETI

Dejanje se vrši v Bohinju v sedanji dobi.

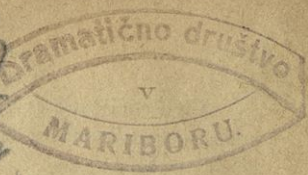

2. d. st. 46

3 " " 80

4 " " 775

5 " " 738

Prvo dejanje.

Kmetiški vrt pred Jeklenovo hišo. Ob levi hiša s stopnicami, ob desni malo gospodarsko poslopje. Sredi odra stoji lesena ograja. Ob strani ograje vodnjak. V ozadju odra planine, kamor drži med gozdom in skalovjem po ovinkih steza. Pred hišo velika lipa, okolu nje rušnate klopi. Pod lipo stoji miza in nekaj kmetiških stolov. Spredaj pred gospodarskim poslopjem na desni podolgasta klop; nad vhodom v poslopje pa nadstrešje, opirajoče se na dva stebra.

PRVI PRIZOR.

Andrejček. — Franica.

(**Franica** bolehná in bleða, počiva pod lipo na rušnati klopi, z glavo proti občinstvu. Pod glavo ima mnogo mahu in blazino, spí.)

(**Andrejček** sedi spredaj na klopi; pred njim je poveznjen precej velik vitrast koš, na katerem leži deska, na deski pa stare citre.)

A n d r e j č e k (vesel, dobrosrčen starček s srebrnobelimi lasmi. Ko se dvigne zastor, citra in smehljaje poje):

Jaz sem — jaz sem na svetu prav nič,
nimam — nimam ne tu ne tam nič.

Brez hiš'ce, brez izb'ce se revček živi,
saj svet — saj svet ves odprt mu stoji.

(Smeje se sam sebi): Ha, ha, da.

(Zapoje glasnoje): Saj svet — saj svet
ves odprt mu stoji!

(Prestraši se, očitaje si polglasno.) — Šment, pst, Drejče, tako na glas pa nikari ne pój, sicer se zbudi Franica. Lepo potihem moram peti, vmes pa na citre nekoliko pobrenkam — to je, kar ji tako dobro dé. (Ozre se žalosten na Franico.) Ti ubožica ti, — tri mesece že boleha, in še nič ne kaže, da bi ji odleglo. (Malone jezen.) Naš zdravnik mora biti pač sam bolan — o kaj pa dà — toda tu-le! (pokaže na čelo). Če sem zdravnik, bolniku pomagam, če pa ne, pa zdravnik nisem! Pa še prav res. (Uniri se in polglasno zapoje):

Jaz sem — jaz sem drevo brezi vej,
nimam — nimam željâ ne nadej.

Jaz pač sem — na svetu že peto kolo,
zato — zato me revčka zovó.

(Smehljaje piamissimo): Zato — zato me revčka zovó.

(Kratko citranje. Na Franico gledajoč jako zadovoljno sam s seboj.) Čudna je ta bolezen! Da le moje citre sliši, pa ji takoj odleže in — Franica zaspi. — (Ponosno proti občinstvu.) — Moje citre imajo pa tudi glas, da mu ga ni enakega! — Oh, ko bi le na njih imel še vse strune, no, naredil bi vam jo, da bi vam kar duša v telesu ukala! — Oj ti moj Bog, — kje so tisti časi, ko sem imel na citrah še vse strune? — Joj, to sem vam bil fant, — kakor javor trden in čvrst, — ali sedaj — (smehlja se) sem pa star kot zemlja. (Opazujoč citre smehljaje.) Kaj ne da, ljube citrice, da bi si midva mnogo lahko povedala? (Citra in poje):

Zdaj sem — zdaj tja drži moja pot,
moj koš — edin me sprémlja povsod.
Pozdrava, — odzdrava nikjer ne dobim,
Revček — revček, jaz revček živim.

DRUGI PRIZOR.

Anže. — Prejšnja.

Anže (se pokaže že pri začetku tretje kitice na planini in se počasi približuje po stezi navzdol, kjer sredi planine obstane in gleda doli. Na glavi ima veliko košaro. Ko Andrejček odpoje, Anže na ves glas zavriska). Juhu, hu, hu!

A n d r e j č e k. Komu pa se godi tako dobro, da mora kričati? (~~Ozira se.~~) Št! Št!

A n ž e. Juhu, hu, hu!

A n d r e j č e k. Anže je (~~vstane in mu z roko maha, naj molči~~), ne upij tako!

A n ž e (~~nastavi obe roki na usta in hudo jeclja~~). Po jagode sem šel.

F r a n i c a (~~dvigne se polagoma~~).

A n d r e j č e k. Ali te je zbudil? (~~gredé proti zadnji strani~~) — Zakaj pa vpiješ, kakor kanja?

A n ž e (~~kakor prej~~). Po jagode sem šel, da!

A n d r e j č e k (~~hud~~). Ka-a-a-j?

A n ž e (~~stopi, kar more naprej, kliče kakor prej~~). Na planino sem šel po jag . . . spodleti ~~mu, jerbas se mu zvali raz glavo, Anže sam pa za skalovjem padši izgine.~~)

A n d r e j č e k. Tu imaš tepca, sedaj je pa še padel (~~smeje se~~).

F r a n i c a. Za Boga svetega!

A n d r e j č e k. Ne boj, se Franica, Anžetu se ne bo nič žalega zgodilo; preneumen je!

F r a n i c a. Če se je pa čez Jelenjo steno prekucnil?

Andrejček. Tudi to mu ne bo na škodo. Njegova glava je trda, kakor kamnitno korito. Četudi ga nekoliko loputneš, vodo ti še vedno drži.

Franica. Tako se bojim. Andrejček, pokliči Pavleta, naj ga gre iskat.

Andrejček. Ubožica, kako se treseš!

Franica. Pavleta pokliči!

Andrejček. Koj, koj, ljubka moja —
(seže v žep po piščalko in zapiska.)

Franica. Kaj pa brlizgaš?

Andrejček. To je Pavletovo znamenje. (Imenitno.) Takoj boš videla, kako ga bo poznal.

Franica. Tako — tako!

Andrejček. Veš, Franica, to je tako: Ko si ti zbolela na vso moč hudo, poslali so oče pome in po moje citre. — Pavle me je pa prav skrivaj prosil, naj ga pokličem, kadar ti bo kaj treba, ali če bi kaj rada imela, naj bo že ponoči ali podnevi. Vidiš, za vsak tak slučaj sva se zmenila pa na tole znamenje. Saj ti pravim, piščalka ne kriči kdové kako, ali Pavleta pa vedno v dnu srca pretrese.

Franica (skloni se popolnoma in sede na klop.) Pavle ima prav dobro srce. Oh, koliko mi je storil v moji bolezni! Kolikokrat je

šel opolnoči ali kadar je bilo treba, ob vsakem vremenu, — čez hribe po zdravnika in po zdravila.

Andrejček (~~sede k Franici.~~) Ti ne veš, — ti ne veš, — kako rad gre. — Zbolel bi bil tudi zate, če bi se dalo, in pravim ti, da bi bil kar po dolgem legel, kakor hlod, in ležal bi bil kakor snop, samo da bi bila zdrava ti!

Franica (~~zase~~). Jaz sem bila pa vedno tako osorna ž njim. Vedno sem ga zbadala!

Andrejček. O, to nič ne dé!

Franica (~~žalostno zase~~). Mislila sem, da moram tole v srcu zatreti (~~pokaže na srce, vzdihne in na glas pravi~~). Ne grè, pa ne grè in meni ni pomoči.

Andrejček (~~ujame le poslednje besede~~). No, no, saj ni tako hudo, Franica. Še boš popolnoma zdrava.

Franica. Tako si mi vedno dober, ljubi Drejček! Kako ti povrnem?

Andrejček. Št, št, št, povrneš? — Kako pa govoriš? Saj sem vesel, če morem biti pri tebi. Prav taka si, kakor je bila teta tvoja — prav njene oči in njen glas imaš — in prav tisto ljubeznivost in njeno srce. (~~Blaženo se smebljaje.~~) Kadar te gledam, se mi

zdi, da jih imam celih petdeset manj na plečih (nasmehlja se bolestno) in da vidim svojo ljubo pred sabo!

Franica (laskaje se mu). O ti ubožček, ti!

Andrejček. Glej, Franica — življenje se mi dozdeva kakor globok vodnjak, midva pa vedri v njem. Ti greš kvišku, jaz doli, zato pa vlečem in vlečem — da bi le tebe — kolikor se dá, spravil kvišku. Če ljubi Bog tupatam pogleda po naši zemlji, videl me bo klečati in moliti — da bi se veriga med nama še dolgo, dolgo ne raztrgala; vsaj toliko časa ne (pokaže kvišku), da te spravim popolnoma kvišku, (smehljaje) no, no, potem pa, ljubka moja, potem se bo stari Andrejček rad potopil v globočino in ostal ondi. Pa še prav res!

Franica (srčno). O Andrejček! (Objame ga).

Anže (v zatišju zauka, ne da bi se pokazal).

Andrejček (veselo). Ali ga slišiš? —

Anže je! Že zopet uka. Saj sem ti pravil, da Anžetu ne bo nič sile! Vsak otrok ima svojega angeljčka varuha, tepci pa po dva. Pa še prav zares!

Jerica (znotraj na glas). Jaz pravim, da mir!

Andrejček (posluša). Nad kom se pa togoti Jerica?

TRETJI PRIZOR.

Grešnik. — Jerica. — Poprejšnja.

Grešnik (se opoteka skozi s silo odprte duri s škafo, poveznjenim na glavo, iz gospodar-skega poslopja, končno obstoji in si potegne škafo z glave).

Grešnik (ne da bi se kaj zmenil za Andrejčka, grozi jezen in razkačen Jerici). Ti, ti Jera, to si mi danes zadnjič napravila! (Vrže škafo od sebe).

Andrejček. Lej ga no, Grešnika. (Vstane).

Grešnik. Predrzná deklina ti!

Jerica (izmed vrat jako zasmehljivo). Kaj pa da, — no, kaj ne — še bala se te bom! (Pobere škafo). Kaj misliš, če si kmet, da je Bog ustvaril nas pösle samo zate? Kaj pa še?

Grešnik. Saj nisi vredna, da bi se jezil nad teboj — ker si preslaba zamé — da veš — preslaba si mi!

Jerica (zasramljivo). I sevéda, lejte ga no barona, — sedaj sem mu preslaba — ker se mu nisem dala poljubovati — in pa, ker sem tvojo tego od sebe porinila. Je-li, če bi se bila dala pa poljubovati, bila bi ti pa zadosti dobra. Kaj ne da, ti veternjak veternjaški!

Grešnik (~~požene se proti njej~~). Jera, varuj se me!

Andrejček (~~pomirljivo~~). Oče Grešnik — pamet, pamet! Saj ni, da bi se človek z ženskami pretepal! Pa še prav res!

Grešnik (~~porine Andrejčka zaničljivo od sebe~~). Ne dotikaj se me, — tebe sem že sit; — da te le vidim — presédaš mi že. — Ti stari potegnjač!

Jerica (~~postavi se predrzno predenj~~). Kaj, stari potegnjač? Grešnik, veš, kaj ti pravim? — En sam siv las z Drejčeto⁶ve glave, en sam, umeješ — je več vreden in mi je ljubši, nego pa ti in vse tvoje zemljišče — (~~zasramujoč~~) da, da, ljubše včeraj in danes — pa še jutri. Da (~~smeje se~~), in pa še naprej! (~~Gre s škafom k vodnjaku~~).

Franica. Andrejček, ali te je razžalil?

Andrejček (~~gre zopet k Franici~~). O kaj še! — Takih besedi sem prav tako vaje⁷n kakor mraza, — oboje lahko prenašam.

Grešnik (~~dosedaj Franice ni opazil; ko jo ugleda, se prestraši — zase~~). O ti zlodej! Da — te nisem videl! (~~Sram ga je in jako uljudno k Franici pristopi~~). O Franica — ali si že vstala in na vrtu? No, no, kako ti je pa sicer?

Franica (~~mrzlo~~). Hvala na vprašanju.

Grešnik. Ali so oče doma?

Franica. So.

Grešnik. Govoril bi rad ž njimi ter vprašal, ali mi bodo dali Ano ali ne. Čakati več ne morem, kar nič več ne, meni je treba gospodinje.

Franica. No, če vam je Jerica tako všeč, dobili si boste takoj lahko gospodinjo in vam ni treba čakati na mojo sestro.

Grešnik (smehlja). Z Jerico je bila le šala — nič kot šala.

Franica. O saj meni se ni treba prav nič opravičevati. Starega ubogega Andrejčka pa tudi ni treba suvati, da veste, da ne.

Grešnik. No, no, saj nisem tako hudo mislil. (V zadregi). Pa nikari nič ne zameri Franica! In pa pozdravi se skoro! (Zase nevoljno.) Ti zlodej, to me pa jezi! (V hišo na levo.)

Andrejček (Franci). To bo Grešnik gledal, ko bo pri očetu dobil gostilničarja iz Šentjanža! (Smejé): Ha, ha!

ČETRTI PRIZOR.

Anže. — Prejšnja.

Anže (pride iz zatišja na desno proti vodnjaku. Na glavi nosi veliko košaro, v njej pa ubito srno). Lej jo no, Jerico.

Jerica (ki je uprav poprej vzela škaf od vodnjaka in si ga postavila na glavo). — Anže, da veš — le drugo si izberi!

Anže (prestraši se in pogleda Jerico debelo). Kaj? Drugo te nič ne boli?

Jerica. Boli ali ne boli, moj nisi nič več, prav nič več ne! (Oba stopita nekoliko naprej).

Anže (se začudi). Ali res ne?

Jerica. Res, res. Še mari mi nisi!

Anže (imenitno). Jerica! — Kaj pa imaš zopet? Jaz prav nič ne vem!

Jerica. Da boš vedel: Grešnik me je hotel poljubiti! — Na, zdaj pa veš!

Anže (brezbrižno). Tako — aha!

Jerica (rezko). Tako, tako in to zato, ker ti nisi za nič. Če bi bil ti zakaj, ne smel bi se nihče drzniti tvojemu dekletu ponuditi poljubca.

Anže. Ali, Jerica! Saj nisem rekel — Grešniku, — da naj te poljubi.

Jerica (ga zasramuje). O, to je pa zopet dobro! Ni mu rekel! (Jezno). Tega mu ni treba ukazovati, že sam rad stori, ker vé, da si ti revček, bojazljivec, katerega se nihče ne boji.

Anže (se jezi). Oh, ti nesrečni dedci, za drugo niso, kakor da človeka je-e-zé. .

Jerica (jezna). Toliko ti pravim, če bi bila jaz fant in bi se kdo predrznil moje dekle poljubiti, — primaruha, navila bi mu uro!

Anže. Jerica, veš kaj, ne bodi huda. Grešnika bom pa že naučil kozje molitvice.

Jerica (kažoč na hišo). Tamkajle ga imaš, če imaš kaj srca, pa pojdi nádenj.

Anže. Saj grem — saj grem — ! (Premisli se). Toda danes ne, — danes je nedelja.

Jerica. Sram te bodi — strahopetec! — Le zapomni si, da te tako dolgo nič več ne pogledam, dokler Grešniku ne naviješ ure, kajti plašnega zajca ne maram! In prav nič ne! (Odide na desno).

Anže (premišljuje). Kakor kopriva, taka je! Čakaj, ti grešni Grešnik, jaz ti bom že pokazal, pa še kako! Toda danes ne. Danes je nedelja!

Andrejček (pride). No, Anže, kaj pa je?

Anže. O nič, nič, po jagode sem šel.

Andrejček. Pa imaš srno v košari?

Anže. Kaj pak, da jo imam in pa ujeta je. Toda jaz je nisem ujel. Jaz sem šel le po jagode. pa sem srno dobil — ko. — ko sem

se bil ondu-le doli prekopicnil. (~~Košaro postavil na tla~~). Dà, dà, kaj človek vse doživi, če gre po jagode. (~~Gre k Franici~~). Dà, Franica, prav tebi sem šel po jagode, ker so mi oče tako rekli.

Franica. Oče so ti rekli?

Andrejček (~~išče po košari jagode~~).

Anže. Da — včeraj so mi rekli. Anže, so dejali, Franica bi na vso moč rada jedla jagode. Stopi, stopi tja gori na planino ponje;

Andrejček Kje pa imaš jagode?

Anže. Saj jih nisem nič dobil.

Andrejček. Ti si vendarle prav pošten bedak.

Anže (~~hud~~). Kako — če mi jih je nekdo pred nosom pobral! — O saj vem, kakšen postopač je moral biti! Hud sem kakor gad! (~~Vzame košaro s srno~~). Oh, če bi bil Grešnika tamle gori dobil, no, to bi ga bil! Tam gori bi ga bil moral dobiti, kjer ni bilo nič jagod, in pa če bi bil vedel, da je on med tem tu doli za Jerico hodil. Oh, to bi ga vam bil nikastil, tega Grešnika, da bi bil kar tri solnce videl. Jaz bi ga bil že naučil, kaj se pravi hruške peči. Jaz tam gori nič ne najdem, on pa tu spodaj pri Jerici išče, — strela božja! (~~Odide v hišo s košaro~~).

Andrejček (gleda za njim). Anže govori, kakor bi se mu sanjalo. Prav zares!

PETI PRIZOR.

Ana. — Prejšnja

Ana (jako snažno kmetski oblečena, pride hitro in vesela iz hiše). Franica, ali slišiš? Grešnik je prišel.

Franica. O vem, snubiti te hoče.

Ana. Oh, Franica, (smeje se) njegov obraz bi videti morala, ko je Domen vstal in rekel: Grešnik, veš kaj, Ana je moja nevesta!

Franica. Ali to misliš resno?

Ana. Prav resno; saj sama veš, da večno ne moremo ostati samice.

Andrejček (zase). Pogledati moram, kje je Pavel, ker ga ni kar nič videti. (Gre v hišo od zadnje strani).

Franica (zamišljeno). Ali misliš res Domna vzeti?

Ana (vsede k Franici). Zakaj bi ga pa ne? Priden je, posestvo njegovo v Šentjanžu mi je všeč in gostilnica me pa tudi bolj veseli, nego kmetija.

Franica (prav srčno). Anica! Prav rada bi ti čestitala, toda ne morem ti, ker vem, da Domna ne ljubiš.

A n a. Lepo te prosim, kar ne govori mi o zaljubljenosti! Jaz nisem bila nikdar zaljubljena in menda nikdar ne bom.

F r a n i c a (~~prime Ano za roko~~). Ljuba moja Anica! Ljubezen in strela nikogar ne vprašata, kje in kdaj da smeta vžgati. Posveti se, pa gori.

A n a (~~zbadljivo~~). No, sevéda, ti to že moraš vedeti, ker tako pametno govoriš, kakor bi brala iz knjige. (~~Očitajoč~~). Franica, veš, ko bi ne bila tako hudo bolna, povedala bi ti že nekaj. — Saj še veš, kaj sva morali obe priseči očetu — da se ne bo nobena pečala s hlapci in da ne bo nobena hlapca ljubila.

F r a n i c a. No, ali mi moreš kaj nepoštenega očitati?

A n a. Jaz sem prisego izpolnila in vem, kaj sem kot pošteno kmečko dekle svoji časti dolžna.

F r a n i c a. No, in jaz?

A n a. S svojim ponosom si padla že tako nizko, da te vselej rudečica oblije, kadar gre Pavel po dvorišču.

F r a n i c a (~~proseč~~). Ana, prosim te, prizanašaj mi; hudo sem še bolna.

Ana. Tvoja bolezen čepi tu notri, (na srce pokaže) in če te Bog prav kmalu ne pozdravi, zabredla boš v veliko revščino in pa še v večjo sramoto. (Svarilno). Saj poznaš očeta. (Vstane).

Franica. Nič se ne bojim. Moja vest je čista.

Ana (resno, žugajoč). Franica, Franica, pomisli, kaj se je naši teti zgodilo zaradi njenega ljubkovanja! Pri Jelenji steni je morala plačati svojo ljubezen z lastnim življenjem. In tebe čaka prav to!

Franica (zagleda Jeklena). Tiho, oče so tu!

ŠESTI PRIZOR.

Jeklen. Grešnik. Anže. — Prejšnji.

Jeklen (se pokaže na pragu). Grešnik, pa nič ne zameri! (Seže mu v roko).

Grešnik. Tu se ne da nič napraviti. Kjer ni, še cesar izgubi. Z Bogom! (Odide).

Jeklen. Anže, srna mora še danes k lovcu.

Anže (nese srno v košari, jako nevoljen). I saj pravim, da.

Jeklen. Na kinkež jo naloži! Pelje se lažje.

Anže (~~hud~~). I saj pravim, da. (~~Gre doli~~).

Jeklen (~~Franici~~). Kako pa je danes, Franica?

Franica. Hvala, oče, mislim, da mi je bolje.

Jeklen (~~prisrčno~~). Le pogumna bodi, hčerka moja! Ljubi Bog že poskrbi, da ti odleže. (~~Ani~~). Ti, Ana, pa Domna nikar samega ne puščaj. K njemu pojdi! (~~Odide v hišo~~).

Ana. Takoj pridem, oče. (~~Odide v hišo~~).

Anže (~~prav hud~~). Na, sedaj moram pa mrhovino še k lovcu vlačiti. O tristo medvedov!

Grešnik. Kje si jo pa našel?

Anže. Ob Jelenji steni se je ujela v klado.

Grežnik (~~zase~~). To je moja srna.

Anže (~~jezno~~). Če svoj živ dan še kako srno najdem, pustim jo ondi nenajdeno, kjer jo bom našel. (~~S srno jezen zadaj proč~~). Tristo kanj!

Grešnik (~~zase~~). Čakaj, Anže, jaz ti bom že eno zagodel. Vojnik ti bom izmaknil. Srna mora moja biti. (~~Počasi odide zadaj~~).

SEDMI PRIZOR.

Andrejček. Franica. Kasneje Pavel.

Andrejček. Franica, ali veš kaj novega? Pavle je že ob dveh ponoči vstal, odšel in še ga ni. Nihče ne vé zanj.

(Godeci godejo v kvintetu na godalih prav po tihom začetek naslednje pesmi).

Andrejček (posluša in pravi veselo Franici). Ali ga slišiš? — (Gleda kvišku.) S planine prihaja. (Posluša prav pazno.)

Pavel (poje potihem za prizoriščem).

Če grem čez goré,
mi uka srcé.

(Franica gleda proti višavi in ostane do konca pesni v taki poziciji. Če Pavel sam ni pevec, naj zapoje pesem kak tenorist.)

Andrejček (stopi nekoliko naprej. Pesem ga gine in sam zapoje iz začetka bolj po tihem potem pa vedno glasneje proti občinstvu obrnen).

Dvospev.

Moje mi deklè
všeč nad druge je ;
črne nje okó,
se žari lepo
vleče čez gore
me tje do — nje.

P a v e l (pokaže se, kakor poprej Anže, na višavi).

A n d r e j č e k (se ozre, po višavi pogleda, zagleda Pavla) Lej ga, divjaka! — Kod se pa klatiš?

P a v e l (nekaj časa ostane tiho, maha s klobukom, na katerem ima planinke, začne se doli pomikati in izgine za kulisami).

A n d r e j č e k (stopi naprej in poje sam).

Črno nje okó
se žari lepó,
vleče čez goré
me tje do nje.

(Zavriska iz vse duše.) Ju, hu, hu, hu, hu !

OSMI PRIZOR.

J e k l e n. A n a. D o m e n. Prejšnja.

J e k l e n (stopi pri poslednji vrstici iz hiše, prijazno). Lejte ga no starega Drejčeta, kako je dobre volje!

A n d r e j č e k. Kako pa da, oče Jeklen. Če slišim petje, takoj poprimem; če pa vidim jok, skisa se mi pa tudi koj. To sem že tako navajen, da povsod pomagam.

D o m e n (Ani srčno). Če srečavata ženin in nevesta na svoji prvi poti vesele ljudi, je to dobro znamenje.

Jeklen (~~prime Ano za roko~~). Nadejamo se! (~~Mimogrede Franici~~). Franica, sedaj pa le glej, da skoro ozdraviš.

Do men. Za tako družico me bo vsa vas zavidala. Le skoro se pozdravi! Med nama, oče Jeklen, jelite, pa ostane tako, kakor sva se pomenila.

Jeklen (~~mu seže v roko~~). Mož beseda! Moja beseda drži tako, kakor drinov klin! In da vam bo moja Ana zvesta in ljuba žena, sem porok.

Do men (~~veselo~~). Dober oče ima le dobre otroke. Na vas se zanašam. Sedaj vas pa Bog obvaruj! (~~Poslovi se in gre z Ano skozi lesa, potem pa na levo~~).

Jeklen (~~gleda za njima~~). Strela božja, kakor bi ju bil vlil skupaj! Drug drugemu ne delata nobene sramote. (~~Franici srčno~~). Franica, kaj ne, če se Ana sedaj omoži, potem bodeva pa midva gospodarila. Jeli?

DEVETI PRIZOR.

Pavel. — Prejšnja.

Pavel (~~pride iz zatišja~~ jako hitro; v jedni roki planinsko palico, v drugi košarico jagod). Prav lep pozdrav s planine.

Jeklen. Káj. Na planini si bil že danes?

Pavel (~~z navideznim ravnodušjem~~). Nisem mogel nič kaj spati, pa sem vstal in sem stopil tjà gori, da sem pogledal nekoliko po živini.

Jeklen. Ali je kaj posebnega?

Pavel. Prav nič, oče, — vse po starem.

Jeklen. Si že priden, Pavle; kaj imaš pa ondile? Jagode?

Pavel. (~~Kakor poprej~~). Toliko jih je bilo s potoma, da jih kar nisem mogel pustiti.

Franica. In kako lična košarica!

Pavel. O, ni nič posebnega! Od brezove skorje sem si jo zmašil. Če bi ti bilo všeč, prepustil bi ti prav rad jagode, saj tako ne vem, kaj bi začel ž njimi.

Franica. Oh, daj mi jih, daj!

Pavel. Od srca rad. (Da ji košarico).

Franica (vesela). Oh, kako so lepe, in koliko jih je! Lepa hvala ti zanje! (~~Vzame jih~~).

Jeklen (prav ljubo). Da veš, Pavle, ti trdiš, kakor bi ti jagode kar same skupaj letele, kar pa ni tako.

Pavel (~~v zadregi~~). Kako to mislite, oče?

Jeklen. Da ti podomače povem; ti si slišal, da Franica želi jagod, in da sem poslal Anžeta ponje, pa si mislil: Anže je preneumen, da bi našel jagode, — kar je tudi res — pa si se napravil sam ponje, — jeli?

Andrejček (je šel k svojemu košu, kjer si je dal opravlja s svojimi citrami in drugo ropotijo, zase smehljaje). Pa še prav res!

Pavel (~~še v večji zadregi~~). Saj ne vem, kaj bi vam na to odgovoril.

Jeklen (veselo). Prav nič ti ni treba odgovarjati. Bom že jaz govoril za oba. (Ozira se). Kje imaš pa mater? (Kliče.) Neža! — (Glasneje.) Neža! — (prime Pavla za roko). Pavle, dobro vem, kaj si vse dobrega storil Franici v njeni bolezn! Veliko, veliko sem ti dolžan.

Pavel (se brani). Bog obvaruj! Saj vse rad storim, prav od srca rad.

Jeklen. Franica je vedno režala nad teboj in prav nič nimaš povoda, da bi jo rad imel. Zato si pa mislim, kar si ji dobrega storil, storil si ji zaradi mene.

Pavle. O ne, oče, to ni tako! (Ozre se proti Franici.) Tudi Franici na ljubo! Pač!

DESETI PRIZOR.

N e ž a. — Prejšnji.

N e ž a (počasi iz skednja na desni). Ali me je kdo klical? Ali se mi je pa le zdelo, da me kdo kliče?

J e k l e n. Jaz sem vas klical, jaz.

N e ž a. A, oče. Nekoliko se mi je zadremalo, pa nisem vedela, ali me oče kličejo, ali pa nobeden ne. Saj sem še vsa vrtoglava od spanja.

P a v e l. Da se vam le ljubi spati ves božji dan!

N e ž a (huda Pavlu). Tako? Kaj pa naj torej delam?

P a v e l. Pomagali bi že kaj v hiši, kaj lahkega.

N e ž a (s komičnim afektom). O ti spridena kri, ti! Ti malopridnež, kolikor te je v hlačah in v koži! Ali nisem v svoji mladosti zadosti delala? — Z najslabšimi službami sem morala biti zadovoljna (prav srčno), samo da sem imela lahko tebe pri sebi. (Zopet huda.) Ti postopač, ti! Sedaj moraš pa ti delati zame, da veš! Jaz sem stara. (Hkratu prav prijazno.) Veš, Pavle, tvoj oče je bil imovitega kmeta sin. Na to se moraš tudi ozirati.

A n d r e j č e k (~~smehlja se zase~~). No, od tega bo pa že bogat!

N e ž a (~~zopet silno huda~~). Ti malopridno seme! Ti potegnjač! Rokovnjač rokovnjaški ti!

J e k l e n. Neža, kaj se pa jezite? Pavel je že priden.

N e ž a (~~Zadovoljno~~). O kajpada, priden je že — in prav nič mu ni reči. (~~Ponosno~~). Moji otroci so vsi pridni. Pavel je sicer moje edino dete, toda pravim vam, če bi bila deset otrok imela, morali bi biti vsi pridni. Dà! — (~~ponosno~~). In oče njegov je bil sin imovitega kmeta, kar je tudi nekaj vredno.

J e k l e n (~~Neži~~). Prav, ker je Pavel tako priden in zvest hlapec, ki je naši hiši z dušo in telesom udan, sem vas poklical. Kakor me poznate, strog sem z ljudmi, nehvaležen pa nikdar ne. Zato pa pravim: dokler bo živela stara Neža, ima pri meni svoj živež in kot.

N e ž a. Bog vam povrni, oče. Pri vas pa že ostanem. Dà, ostanem!

J e k l e n. Vse to sem ukrenil tebi na ljubo, Pavle, da boš vedel — in dokler mi sam službe ne odpoveš, te ne bom gonil od

hiše. (~~Dà mi roko.~~) Tu moja roka! Dokler bom jaz gospodar, boš ti moj hlapec. (~~Odide zadaj.~~)

Andrejček (~~smehljaje zase~~). Jeklen je danes sladak in mehák, kakor sveže surovo planinsko maslo. (~~Smeje se.~~) Prav okolu prsta bi ga ovil!

Neža. Pavle, ti se pa le drži! — Glej, dokler sém bila mlada, služila sém jaz zate — sedaj služi pa ti zame. Boš videl, da te bo potem Bog poplašal, kajti tvoj oče je bil imovit kmetski sin in to je tudi nekaj. (~~Odide na desno.~~)

Franica (~~ogledujoč jagode~~). Oh, Pavle, kako si mi ustregel ž njimi!

Pavel (~~veselo~~). Ali res?

Franica. Prav zares.

Pavel (~~še z večjim veseljem~~). Ustregel! Jaz, pa da bi bil tebi ustregel s temi jagodami?

Franica (~~prav srčno~~). Kar mi bereš na očeh, storiš mi tudi že navadno. O saj vem, zaradi mene si vstal opolnoči in šel na planino.

Pavle. O, Franica, vse svoje svetle dneve rad žrtvujem za temne noči, samo če vem, da ti s tem kaj ustrežem in da bi te

videl kmalu zopet zdravo pred seboj. O, šel
bi čez hribe in doline — dokler bi se ne
zgrudil. (Prav srčno.) Prav res, Franica, veruj
mi, da je tako!

A n d r e j č e k (ki se je dosedaj pečal s svojo
prtljago, posluša in se záse začudi). Ti strela božja,
kaj pa to?

F r a n i c a (prav gorko in srčno). Pavle, ali
veš, da že vse leto čutim, kako me imaš rad
in pa še prav rad!

P a v e l. Kdo bi te pa ne imel rad?

F r a n i c a. Glej, jaz si ne morem nič
več prikrivati, — dobro vem, da ni prav
— povedati pa ti le moram (prisrčno). Pavle,
jaz te imam prav tako rada, kakor ti mene.

P a v e l (neskončno vesel). Franica, — ali
res — ali je to res?

A n d r e j č e k (obupno záse). Kaj, Franica
ga ima rada? — Ej, pa vendar ne! Strela
božja!

F r a n i c a. Mislila sem, da se bom usta-
vila ljubezni, ki naju trešči oba v pogubo.

A n d r e j č e k (záse). Pa še kako res!

F r a n i c a. Trdo in grdo sem ravnala s
teboj.

P a v e l (prisrčno). F r a n i c a !

F r a n i c a. Odpoditi sem te mislila s tem.

P a v e l. F r a n i c a !

F r a n i c a. Zatreti sem hotela čut in ogniti se očetovi kletvi — oh, pa ni bilo mo-goče !

A n d r e j č e k (~~gre k~~ Franici, ~~prav srčno~~). Franica, preveč govoriš, in škodovalo ti bo.

F r a n i c a (prijazno). Le pusti me, A-n-drejček, in bodi brez skrbi.

A n d r e j č e k (~~skrivaj~~). Pavle, stran pojdi, pravim, stran !

F r a n i c a. Pusti Pavleta !

A n d r e j č e k (~~gre~~ ~~bojazljivo~~ k svojemu košu).

F r a n i c a (Pavletu). Saj poznaš našega očeta in dobro veš njegove misli, da ne mara nobenega hlapca za zeta.

P a v e l. F r a n i c a ! Saj nisem nikdar tako visoko silil ! Jaz te imam rad, ker mi srce tako velevala ; in to je vse.

A n d r e j č e k (záse). O kajpak da. raz-ven tega, kar pride pozneje samo po sebi. Strela božja !

F r a n i c a (prisrčno). Čuj me, Pavle. Srce svoje ti hočem odpreti, kakor ležita odprta polje in travnik ob belem dnevu pred nami. Jaz sem prav hudo bolna, — in mislim, da je ni pomoči zame!

Andrejček. Franica, ti preveč govoriš — zaspí malo, in zacitral ti bom kaj. (Sklene reki.) Lepó te prosim!

F r a n i c a (ne da bi nanj pazila). Zame ni nič več na svetu!

P a v e l (prisrčno). Franica, kako vendar govoriš!

F r a n i c a (nadaljuje). Vedi torej, da si mi ti za mojim očetom najljubši človek na svetu. (Sname prstan s prsta). Ná prstan, — moja mati so ga nosili — vzemi ga v spomin na tisto uro, v kateri sem ti odkrila svoje srce, da boš vedel, kaj se godi ondi.

P a v e l (vzame prstan). Sedaj naj mi pa kdo ves svet zanj ponudi, pa mu ga ne dam!

Andrejček. Oj ti prismoda, ti! Boš že videl, kaj bo, ko vama pride Jeklen na sled! Bojim se nesreče. (Bliža se polagoma Franici).

Franica. Toda zapomni si dobro, kar ti bom povedala. Ta prstan je edini smoter najine ljubezni. — Kar se v srcu godi, za to nikakor nisem odgovorna prisegi, — dejanja in nehanja so pa v mojih rokah.

Pavel (tolazeč). Dà, dà, Franica, kakor želiš.

Franica (oslabi videzno). Zato pa tudi verujem, kakor sveti evangelijski, da iz naju ne bo nič! Morala sem priseči očetu! Le hlapca — le hlapca ne ljubiti! Pavle, podaj se, moški bodi, kakor sem jaz! Kajti četudi bi se zgodilo — kar pa večni Bog obvaruj, da bi moj oče pred menoj umrl, midva brez njihovega dovoljenja ne bova nikdar mož in žena, — ker sem jim tako prisegla. — Pri-sego bom izpolnjevala do groba, — saj vem, da očetova kletev ne dá nikdar blagoslova in sreče (zgrudi se nezavestna).

Pavel. Za Boga križanega, tebi je slabo!
(Podpre jo.)

Andrejček (očita je). Pavle, ti preklicana rogovila, kaj si pa sedaj naredil! — Ti si malopriden človek!

Pavel (boječe in sočutno). Franica, dušica moja! Pojdi, popeljem te v sobo! (Pelje jo v hišo).

Andrejček (podpira Franico, potem pa pride spredaj). No, sedaj pa že več ne vem, ali sem kuhan ali pečen. (Pomišljajoč.) Strela božja! Do danes sem mislil, da Franica sovraži Pavleta, — pa je zaljubljena vanj — kakor — jaz — v svoje citre. O ti šment, ti! Sedaj se pa le spravi, Andrejček, imaš že zadosti! (Pospravlja svoje reči.)

ENAJSTI PRIZOR.

Grešnik. — Andrejček.

Grešnik (se je pokazal že med prejšnjim prizorom v zatišju in je vse videl, stopi naprej in pravi). Vohunstvo se mi je pa danes vendarle dobro izplačalo. — Le počakaj, ti ponosna Franica! Jaz ti bom napravil še jako grenka zdravila, da boš koj zdrava!

Andrejček (opazi Grešnika, boječe zase). Ježeš, Grešnik!

DVANAJSTI PRIZOR.

Jeklen. — Prejšnja

Jeklen (gre preko odra, hoče v hišo).

Grešnik. Oče Jeklen, besedo bi rad govoril.

Jeklen (čudeč se). Grešnik še tukaj?

Grešnik. Sosed, jaz sem si nekaj premislil.

Jeklen. Kaj pa takega?

Grešnik. Ano sem moral prepustiti Domnu. Kaj pa, ko bi mi sosed obljubil Franico?

Jeklen (razžaljen in zasramljivo). Kaaj? Najprvo Ano, potem pa Franico. No, saj pravim, Grešnik ni izbirčen človek. Vsaka mojih hčerâ bi mu bila všeč, samo da bi le tudi moj svet ž njo vred dobil. (Smeje se zasramljivo.) Kaj ne, sosed?

Grešnik (tudi zasramljivo). No, če sosed meni noče Franice dati, bo dal pa Pavletu svoj svet.

Jeklen (začudeno). Pavletu?

Grešnik. Saj bi ne bil Franice že danes snubil, ker je bolehná in se torej ne spodobi. Toda, ker Jeklen v občinskem odboru vedno goni, da naj vendar vse ukrenemo, da se hlapci in dekletje ne bodo tako lahko ženili...

Jeklen. I sevéda, ker je to nesreča za našo deželó! Posebno pa še za nas kmete.

Grešnik. Da, in ker Jeklen vedno in povsod pripoveduje, da bi svoji hčeri rajši po svetu pognal, kakor pa da bi katerikoli dovolil hlapca vzeti...

Jeklen. Kaj pa misliš?

Grešnik. Mislil sem torej, da moram hiteti, kajti med Franico in Pavletom — hm! — zrak ni več čist!

Jeklen. Kaaj? Kdo to pravi?

Grešnik. Jaz! Uveril sem se in lahko govorim. (Potihem govori jako živo in z rokami mahaje z Jeklenom.)

Andrejček (ki je boječe poslušal zase). Grešnik, ti malopridnež, ti! Poslušal je. Oj, ti ogleduh! (Zadene svoj koš in išče palice.)

Jeklen. Nikakor ne morem verjeti, da bi bila kazala Pavletu ljubezen.

Grešnik. In pa še prstan mu je dala,
— prstan svoje matere.

Jeklen. To ni res!

Grešnik. Dokažem vam!

Jeklen. Prstan svoje matere?

Grešnik. Ali mi obljubite Franico za
ženo, če najdeva pri Pavletu prstan?

Jeklen. Ne, tega ne verjamem. Ni mo-
goče. (Oziraje se okolu, kliče). Pavle! Pavle! Kje
je Pavel? (Hitro odide zadaj na desno.)

Grešnik (kliče za njim). Jeklen, Jeklen!
Ne tamkaj — tukajle — tu notri v hiši je!
(záse). Vrag ga vzemi! Ta divjá, kakor blazen.
(Hitro za njim zadaj na desno.)

Andrejček (sam, Grešnika oponašajoč),
No sevéda, — tamle notri je — ti gadja za-
lega! Ti obešenjak! (Stopi spredaj.) Svojo prvo
ženo je ubil, ničvrednež. — Kar slabo mi
prihaja od samega strahú. (Hitro in odločno.)
Ne, ne, danes Jeklen nikakor ne sme dobiti
prstana pri Pavletu, danes že ne. Naj že bo,
kakor hoče! (Iz vleče svojo piščalko in zabrlizga,
kakor v drugem prizoru.) No, še tega bi bilo
treba! Franica je že take slaba, kakor kra-
marsko platno. Sedaj naj pa še Jeklen na-
pravi kako nerodnost in po njej bi bilo. Ne,
ne, taka nesreča se ne sme zgoditi.

TRINAJSTI PRIZOR.

P a v e l. — A n d r e j č e k.

P a v e l (pride iz hiše). Ali si me ti klical?

A n d r e j č e k (bojazljivo, napolglasno njemu nasproti). Ves se tresem zate.

P a v e l (prestraši se in pride doli po stopnicah). Kaj pa je?

A n d r e j č e k (ozira se okolo). Brž mi daj sem prstan!

P a v e l. Franičin prstan?

A n d r e j č e k (bojazljivo). Dà; le nikari se, predolgo ne premišljaj, sicer se boš kesal, ker bo prepozno.

P a v e l. Prstan — za ves svet ne!

A n d r e j č e k. Če imaš Franico res kaj rad, daj ga sem; njeno življenje ti rešim z njim.

P a v e l. Andrejček, ali si zblaznel?!

A n d r e j č e k. Prstan, prstan mi daj sem pravim.

P a v e l. Prstana ne dam; tudi ne, če mi je takoj umreti. Prstan mi je postal svetinja!
(Odide na skedenj.)

A n d r e j č e k (s komičnim afektom). Kaj, da ga ne boš dal? Ti strela božja! Ti peklensko seme! — Prstan moram imeti, če se prav na glavo postavim. (Za njim na pod.)

ŠTIRINAJSTI PRIZOR.

A n ž e (sam).

A n ž e (pririje z leve strani kimpež, na katerem leži srna. Obstoji). Ko bi srne le tako neumne ne bile in bi same ne tiščale v klado! Človek nima drugega, nego delo zaradi njih. (Ogleda si kolo.) Kaj pa je to? — Kolo nima nobenega vojnika. Grom in strela, kdo le mi ga je izmaknil? (Popusti kimpež v zatišju in stopi naprej.) Na, to imaš; sedaj moram še kak žebelj iskati, sicer mi kolo pade doli. (Jako nevoljen.) No, to vam je tudi prava nedelja, taka, kakor današnja. — Jagode brati — pasti — srno najti — domu prinesti — sedaj jo pa še k lovcu vlačiti — pa človek še vojnika nima pri kolesu. No, to je preveč, naj reče kdo, kar mu drago! Bog je rekel, šest dni delaj, sedmi dan ti pa ni treba srn k lovcu vlačiti. Danes je nedelja, permojkokoš, in jaz jo popeljem šele jutri. (Pusti kimpež na odru in se izgubi na levo zadaj.)

PETNAJSTI PRIZOR.

Andrejček (sam).

Andrejček (pride jako zadovoljen s poda).
Da imam le prstan! (Grozeč se.) Le počakaj,
ti Grešnik grešni, jaz ti bom pokazal, da je
Andrejček tudi malopriden lahko, ako s tem
stori dobro delo. (Smehljajoč.) Kadar izvedo
moje dobro delo, me bo Jeklen nekoliko —
krišpal, — toda naj me le, — bom že držal.
Pa še kako! (Smeje se.)

ŠESTNAJSTI PRIZOR.

Grešnik. — Jeklen. — Andrejček.

Grešnik (zadaj na desni). Notri je — v
hiši — pravim vam!

Jeklen. Moja Franica in ne odkrito-
srčna; ne, tega ne verjamem!

Andrejček (zase). V hišo ju pa že ne
pustim. (Hiti na stopnice, kjer se postavi.)

Grešnik. »Če sedaj še ne gre, nič ne
dé. Pavel bo že počakal, da se stari Jeklen
stégne, potem bode pa ženitovanje.«

Jeklen. K-a-a-j — to naj bi bile besede
moje hčere?

Grešnik. Na svoja ušesa sem slišal.

A n d r e j č e k (zase). Oj, ti lažniva zgaga!

J e k l e n (silno razburjen). Grešnik, če je to res!

G r e š n i k. Prstan bo dokazal. Le kar noter pojdiva! (Sili Jeklena k stopnicam.) Franica ne bo tajila, da mu je dala prstan.

A n d r e j č e k (nad Grešnikom zareži). Franica ne bo nič tajila, ker nima prav nič tajiti! Če mi je pa Grešnik zaradi prstana nevošljiv, dam ga ji pa sam nazaj!

G r e š n i k (zaničljivo). Kdo pa s teboj govori!

A n d r e j č e k (Jeklenu). In če je vam, oče Jeklen, tako žal za prstanček, dam ga vam takoj lahko nazaj. Brez njega bom tudi živel. (Da Jeklenu prstan.) Tu ga imate, da se ne boste jokali po njem!

J e k l e n (ogleduje prstan in se veselo zavzame). Kaj, Andrejček, tebi da bi bila dala Franica prstan?

A n d r e j č e k. Dala ali ne dala — naj že bo, kakor hoče — jaz ga ne potrebujem več.

G r e š n i k (Jeklenu). Sosed, nikar mu ne verjemite, nabrisal vas bo.

Jeklen (*Andrejčku*). Tebi? Morda, ker si ji citral?

Grešnik. To ni res! To je sleparstvo! (*Sili Jeklena k stopnicam.*) Le v hišo pojdiva.

Jeklen (*Grešniku ostro*). S poti se mi spravi! (*Prijazno Andrejčku.*) Na, Andrejček, le obdrži ga!

Andrejček (*še vedno hud*). Ne maram ga ne! — Zaradi take malenkosti naj bolna revica nima nikakih sitnosti!

Grešnik (*zase*). Ti prekanjeni slepar, ti!

Jeklen. Le nikar se ne jezi, Andrejček, in obdrži prstan; Franica ne bo imela zaradi tega nikakih sitnosti. Saj ti ga privoščim, prav nobene žale besede ji ne bom rekel.

Andrejček. Roko sem! Dokler se Franica ne pozdravi, nobene besedice ne o tem!

Jeklen. Tu je moja roka! Nobene besede! (*Sežeta si v roke.*)

Grešnik (*zase*). Ali je morda Andrejček hudiču zapisan?

Andrejček. No, sedaj pa že vzamem prstan. Lepa hvala zanj, oče. (*Vzame ga.*) Prav lepa hvala.

Grešnik. Ne dajte se vendar staremu potepuhu voditi za nos!

Jeklen (hud). Grešnik, veš, kaj ti pravim? Tisti, ki mi na kruh potresa mišnico, še vedno ni tako poreden, kakor pa ta, ki mi iz gole lakomnosti skuša zastrupiti srce.

Grešnik. Kar sem sam videl, mora biti res.

Jeklen. Ti grdi opravljivec!

Grešnik. Se bode že dokazalo!

Jeklen. (Grešnika meri prav zaničljivo). Iti moram! Venkaj moram — na zrak — kajti, če bom Grešnika še dolgo gledal, ne bo dobro! (Odide skozi sredo na levo.)

Andrejček (se hoče zmazati). Jaz tudi grem — sicer bi utegnilo biti pri meni tudi kaj napačno.

Grešnik. Stoj! Tu ostani.

Andrejček. Grešnik! Pomisli, da je Franica za smrt bolna, — sicer bi tega ne bil storil! Veruj mi!

Grešnik (ga zgrabi). Ti stari nepridiprav!

SEDEMNAJSTI PRIZOR.

Jerica. — Prejšnja. — Anže.

Jerica (iz poslopja na desni). Grešnik, stoj! Kaj pa je to? Andrejčka bi vsakdo lahko pretepal! (Kliče.) Anžè! Anžè!

Grešnik. Kar raztrgal bi te, starec beloglavi! (Prime ga še trje.)

Andrejček (proseče). Ne za šalo, ne za neumnost, temveč Franici na ljubo sem storil to.

Anže (pride od zadaj z desne). Kaj pa je? Tukaj sem!

Jerica. Vidiš ondile! Andrejčku pomagaj!

Andrejček. Le Franici na ljubo in pa še prav zares!

Grešnik. Jaz bom pa Franici na ljubo treščil tvoje citre na tla. (Hoče seči v koš po citre.)

Andrejček (umakne se mu). Grešnik, prosim te!

Anže (grozi se oddaleč Grešniku). Vi — slišite vi — Andrejčku se ne sme nič žalega zgoditi — pravim vam!

Jerica (Anžeta naprej sili). Pomagaj no Drejčetu!

Anže (bliža se bojazljivo Grešniku). Jaz pravim, da mir! (Hoče Grešnika prijeti).

Grešnik. Ne dotikaj se me, če ti je glava ljuba!

Anže (odskoči). Vse bom razbil, — jaz sem hud!

Jerica (porine ga zopet naprej). Oj, ti mila Jera ti!

Anže (požene se zopet proti Grešniku). Pravim, da izpustite! Če ne bode druga!

Grešnik (izpusti Andrejčka in gre nad Anžeta). Poberi se odtod, ti spaka ti!

Anže (umikajoč se). Kaj? spaka? spaka? No, vi me še ne boste tako nazivali; ali veste, vi že še ne!

Grešnik (ne izpustivši Andrejčka iz oči, Anžetu). No, če nisi spaka, si pa norec!

Anže. O! — če sem pa norec, potem vam bom pa že pokazal, (zapreti mu s prstom), kaj da norec vse zna! (Umika se proti ozadju).

Jerica (kliče za njim). Anže, Anže, oj ti strahopetnik, prav nič nimaš poguma! Sram te bodi!

Grešnik (seže v Andrejčkov koš po citre, zasramljivo). **Andrejček**, ali jih vidiš — kako bodo šle na drobne kosce! (Vrže jih tako od sebe, da priletè Jerici v predpasnik.)

Jerica (ujame citre v svoj predpasnik. Smeje se). Oho, ha, ha. (Grešnika zasmehuje.)

Anže (pripelje kimpež). **Norec** je že tukaj. (Požene se z vozičkom Grešniku pod noge in zakliče.) **Sedite!**

Grešnik (pade v znak na kimpež, prime se z obema rokama za stranice in opleta z nogami).

(Hlapci in dekle od vseh strani pritisnejo in se smejejo.)

Jerica. Hi! Bistagor!

Anže. I-a! i-a! i-a! (Oponaša oslovo riganje in za Grešnikom na kimpežu zdirja proti ozadju na levo.)

Andrejček (sprejme od Jerice citre, katere ogleduje leskečih oči, ne da bi se za vse drugo kaj zmešnil). O moje citre!

(Otroci godejo živahen konec dejanja. Zastor naglo pade).

Drugo dejanje.

Kmetiška hiša Jeklenova z oknom, s srednjimi in dvojnimi stranskimi durmi. V ozadju na levi velika peč, okolo nje klop. Spredaj na desni miza s stoli. V hiši je slaba svitloba, izhajajoča od svetilke sredi sobe. Zadaaj ob steni polica s knjigami in pismi.

PRVI PRIZOR.

Franica. Jerica. Neža. Anže in poleg
teh več hlapcev in dekel.

Franica (se ne peča za drugo in ima na mizi s perilom opraviti. Gori ji sveča). **Neža** (sedi pred motovилоm, na katerem je štrene namotala; klopčič drži v rokah, s katerimi tu in tam v spanju miga). **Jerica** in druge dekle (sede na okoli v kolobarju in predejo). **Anže** (dela trske). Drug hlapec (snaži konjsko opravo). **Jerica** (prede in poje):

1.

Jerica.

V zatišju je studenček zal,
srebrnopen je njega val.

Zbor.

Drvi mej širni svet.

Jerica.

Čez dol in plan med svet hiti.
poljubljajoč vse, kar dobi.

Zbor.

Drvi mej širni svet.

Jerica.

To je mladosti jasne tek, ljubezni čiste srečni vek;
skoz zelen log, skoz pisan gaj hiti kot potok v kraj!

Zbor.

Kot potok, potok v kraj!

Neža (kateri pade v spanju klopčič iz rok,
ujame ga, in dremaje poje sama).

Kot potok, potok v kraj! (Krohota.)

Neža (zbudi se). Kaj se pa smejete?

Jerica (smejoč se). Ker jo tako lepo za
nami pobiraš.

Neža. O saj nisem dremala, ne, le mis-
lila sem nekaj.

Anže. In napačno je pa tudi pela.

Neža. Kaaj — ti boš mene peti učil — ti, ki še za obhajilo nisi opravil. (Kar se da, hitro vije.)

Jerica. Sedaj se je pa res vzdramila. (Smeje se. Vsi se smejejo.)

Neža (delo ustavi in huda). Veste kaj, vi se pa ne boste prav nič šalili z menoj! Vi ste mi še premladi, vsi, kakor vas je!

Franica (resno). Ali bo mir? Sram vas bodi, da s staro revico zbijate šalo! Vse, kar vas je, čaka starost.

Anže. Jerica, zapoj, zapoj dalje!

Neža (zopet hitro vije, potem pa počasneje in počasneje, dokler ji zopet glas ne omahne in zaspi).

2.

Jerica.

Tam v kraju je pa mlin lesén,
pred njim pa mlinar nikdar lén.

Zbor.

Potoku pot zapre.

Jerica.

Zaprtega potem ima,
da goni mu kolesa dva.

Z b o r.

In Bog ve, kaj še vse!

Jerica.

Boječ drvi do reke se, kjer ladja nanj spravi se;
da nese doli jo v morje, kjer mine ga gorjé.

Z b o r.

Kjer mine ga gorjé.

Anže. Primaruha, lepa pesem, če jo poje
moja Jerica!

Jerica. To je poselska pesem; mi posli
smo kakor voda. Nisi nič, nisi bil nič in svoj
živ dan nič ne boš! Peščico tistih let, ko
smo še mladi in slabotni, letamo po lokah.
Kakor pa se le količkaj okožimo, že nas
uprežejo v delo, kakor mlinar vodo, in upre-
ženi ostanemo, dokler nas ne požre zopet
črna zemlja.

Dekla. O res je res, prav pravi pesem!

Franica. Dani se. Ugasnite luč in vsak
po svojem delu! (Pobere perilo, vzame luč ter
odide na desno.)

(Franica je sedaj lepo rudeča in živa.)

Jerica. (Pihne luč, vzame kolovrat in poje,)

Da nese doli jo v morje, kjer mine ga gorjé.

(Anže, Jerice, dekle in hlapci pobero vsak
svoje delo in pojó.)

Zbor.

Kjer mine ga gorjé.

(Vsi odidejo skozi sredo.)

Neža. (Spi, ko so vsi odšli, dremajoč poje.)

Kjer mine ga gorjé.

(Zbudi se hipoma in hiti viti; nato se ozre okolu sebe in ko vidi, da so že vsi odšli, vstane, pograbi motovilo in šanta na sredo venkaj. Oh je-minasta, no, saj pravim!

DRUGI PRIZOR.

Franica, Pavel. Pozneje Jeklen.

Franica (od desne strani s perilom, katero položi na mizo in ga začne ravnati). Kakor so oče naročili, tako se naj pa zgodi.

Pavel. Je že vse prav. (Pohlevno.) Jaz pa vendar mislim, da bi bilo dobro očeta opozoriti na to. (Milo gleda Franico.)

Franica (ne pogleda ga nič). Naročili so, da naj Nace žene Rústana, čemu torej določeno reč še razpravljati?

Jeklen (pokaže se na levih vratih in posluša. Nihče ga ne opazi).

P a v e l (prijazno prigovarjaje). Glej, Franica, Rustan je razposajen, pot po dolini pa leden. Jaz mislim, da ga Nace ne bo mogel sam brzdati. Ali res nočes vprašati, ali naj grem še jaz ž njim ali ne?

F r a n i c a (perilo ravnajoč, kratko). Ne! Kakor so oče naročili, tako naj pa bo.

P a v e l. (Prav toplo.) Glej, Franica, kako lahko bi se zgodila nesreča.

F r a n i c a. To tebi nič ni mari.

P a v e l. Pojdi in vendar vprašaj!

F r a n i c a (ne da bi Pavla pogledala.) Rekla sem že, da ne.

P a v e l. (Zase nekoliko nevoljen.) Naj bo, kakor hoče; torej v božjem imenu. (Prijazno k Franici.) Pa mi nikari ne zameri zaradi tega! (Hoče oditi).

J e k l e n (prijazno). Da, da, Pavle, prav praviš; na leden pot sem res pozabil. (Franici.) Zakaj pa mi nočes sporočiti, če te Pavel na kaj domisli? A?

F r a n i c a (odločno). Kar vi zapoveste, tako naj se zgodi; ne pa, da bi se vaše določbe šele čez zobe vlekle. Tako ste me učili in po tem se ravnam.

Jeklen. Je že prav, toda vsaka reč ima svoje izjeme. (Prijazno Pavlu.) Le pojdi, Pavle, le in pomagaj goniti Nacetu Rustana do selškega pota.

Pavel. Dà, oče!

Jeklen. In prav hvaležen sem ti, da za našo hišo ne delaš le z rokami, temveč tudi z glavó. (Potrka ga po rami.)

Pavel. To je moja dolžnost. (Prijazno k Franici.) Z Bogom, Franica! (Po sredi venkaj.)

Franica. (Prijazno.) Pa srečno hodi! (Gleda za njim.)

Jeklen. (Malone očitaječ.) Prav nič mi ni všeč, da si mi s Pavletom tako osorna. (Malone jezno.) On je najboljši moj hlapec in jaz ne trpim, da bi upili nad njim. (Pogleda Franico, ki je še vedno zrla za Pavletom.) Kam pa gledaš, če govorim jaz s teboj?

Franica (se prestraši in obrne v Jeklena oči.) Kaj pa želite, oče?

Jeklen. Vsi imajo Pavleta radi, kolikor jih je pri hiši. Le ti edina se ga ogibaš; kadar pa moraš ž njim govoriti, tedaj se pa zadiraš nad njim. Ali si že zopet pozabila — sedaj, ko si zdrava — kaj ti je vsega nanosil v tvoji bolezni?

Franica (*Pobere perilo in ne more nič več zakrivati notranje razburjenosti.*) Oče, pustite me pri miru s Pavletom! Jaz že vem, zakaj sem taka! (*Odločno.*) In jaz mislim, da tako, kakor je sedaj, mora biti prav! (*Odide na desno.*)

Jeklen. (*Kliče za njó.*) Ti, trmasto dekle! (*Stopi naprej, zadovoljno smehljajoč se.*) Franica ima ves moj značaj. Kar si vtepe v glavo, mora se zgoditi in če bi gorela voda. No, dober tek, kdor njo dobi za ženo! Kriviti se bo moral pod njo, kakor drevó pred viharjem, sicer pojde vse na drobno. (*Hoče polagoma oditi.*)

TRETJI PRIZOR.

Jeklen. Anže.

Anže (*pride silno razdražen z leve strani, besede presekajoč.*) Oče, oče Jeklenov! Jaz-jaz-jaz ne ostanem — nič več pri vas — jaz-jaz grem — kar grem!

Jeklen (*porogljivo.*) Oho, kaj pa je?

Anže. Moje bukvice, pravim, jaz-jaz grem! (*Umika se nazaj, z rokami mahaje.*)

Jeklen. Kaj se ti pa meša, prismoda nespametna, ali ne veš, da smo se za vse leto pogodili?

Anže. Nič ne dé! Jaz ne ostanem, pa ne ostanem! Jaz sem razžaljen! (Zopet stopi naprej, kakor iz začetka.)

Jeklen. (Smeje se.) I kako pa? Kaj sem ti pa storil.

Anže (jako uljudno in dobrovoljno). O Bog obvaruj! Vi prav nič. Vi ste že dobra dušica. (Zopet ves divji). Ali hlapci, ti so vražji! (Kakor prej.)

Jeklen. Tako? Hlapci? (Šaljivo.) Kaj so ti pa že zopet naredili?

Anže. (Zopet besede sekajoč.) Pra-pra-pravijo, da-da-da sem ne-ne-u-umen, neumen! Neumen kot tele, neumen kakor bik, da celó neumen kot noč! Tega moja pamet ne prenese!

Jeklen (krohotaje). Kdo pa je to rekel?

Anže. Vsi hlapci od kraja. Nace, Šimen, France, vsi, vsi, kolikor jih imate. Jaz ne ostanem, pa ne ostanem! (Gre zopet nazaj.)

Jeklen (izkuša ga potolažiti). Anže, pameten bodi! Boljša je pamet, nego žamet!

A n ž e. (Stopi zopet naprej.) Kako pa morem biti pameten, če mi pravi vsakdo, da sem neumen? Tega ne pretrpim. Jaz pojdem (hoče oditi) ! *Jeklen*

A n ž e. (Zase). Prismodetu so danes zopet nekoliko preveč podkurili. (Na glas in prijazno Anžetu.) Anže, pojdi sem, ti bom nekaj povedal.

A n ž e. (Gre nezaupno k njemu.) Kaj pa?

J e k l e n. Čuj me. Kadar ti zopet kdo poreče, da si tepec ali neumen — ali me razumeš?

A n ž e. (Jeklena ogledujoč.) I seveda vas razumem.

J e k l e n. Takemu se zasmej v zobe in pa misli si, da si pameten.

A n ž e. (Hipoma iznenajen pogleda Jeklena.) Da, oče! (Bojazljivo.) Ali si pa smem misliti, da sem pameten?

J e k l e n. I seveda si smeš; saj ti jaz dovoljujem.

A n ž e. (Jako zadovoljen, malone ponosen.) No, oče, če mi vi dovolite, da si smem to misliti, potem pa še ne grem! (Veselo in jako neumno zakrohotaje se.)

J e k l e n. No, hvala Bogu!

Anže. Lepa hvala vam, oče, za dovoljenje. (Pogleda smeje se Jeklena in z glasnim in neumnim smehom odide po sredi.)

Jeklen (gleda za njim in vzdihne). Sveti križ božji! Tu je treba potrpežljivosti in s takimi ljudmi se mora človek ukvarjati. (Stopi bolj naprej.) In pa še veseli moramo biti, da imamo takih zadosti. (Jezno.) Saj ga že skoraj ni dobiti poštenega hlapca, kakor smo jih imeli nekdaž, ker vse le tišči v tvor-nice, ali pa k rokodelstvu. Ali pa celó v Ameriko! Kam pa pridemo po tej poti! S čim se bodo pa ljudje živili, če ne bo nihče več hotel biti kmet!

ČETRTE PRIZOR.

Nosán, občinski sluga, Jójmene Janez, Zmikavt Matija in Jeklen.

Nosán (napol v unifórmí, napol v svoji kmetiški opravi, s sabljo, v kratkih hlačah, zelenih nogavicah, pride po sredi in hoče oba po vojaški postaviti). Tu, tu semle se postavita!

Jeklen Kaj je že zopet?

Nosán (stopi naprej). Gospod pugermajster, meldam ponižno (pokaže na oba), enega kulpata, pa enega smolanta (simulanta).

Jeklen (Nosanu). Križ božji, kako pa čenčaš? Ali ne znaš slovenski? (Se obrne.) Zmikavt Matija in pa Jójmene Janez, kaj pa je zopet?

Matija | (stopi naprej). Pravico zahtevam
 | gospod župan, pravico!

Janez | (stopi naprej počasi, kakor prav
 | hudo bolan). Bolan sem, oče, da,
 | pa še kako! Oh, kako me boli!
 | Jójmene!

Jeklen. Ne govorita mi hkratu, temveč vsak zase, drug za drugim!

Nosán. (Matiji poučno.) Če ti govoriš, govorim sam! (Janezu.) In kadar misliš ti odgovarjati, odgovarjaj sam zase, ne pa eden za oba hkrati. To sem vama že stokrat ubijal.

Matija. Saj sem sam odgovoril, saj vendar nimam dveh jezikov.

Jeklen. No, Zmikavt Matija, kaj je?

Nosán. Zmikavt Matija je Pečatniku ukral kiceljna na zmikaven način.

Jeklen. Kaj je ukral?

Nosán. (Razlagajoč.) Enega kiceljna, prav res, birklih da res!

Matija. Kozliča sem mu izmaknil. (Zaničljivo.) Za briča bi se rad štulil, pa niti slovenski ne zna!

Jeklen. Če je kozla ukradel, je tat!

Matija. (Zadovoljen.) Saj sem rekel! — Pa so mi ga hoteli še utajiti.

Jeklen. (Ostro.) Menda si vendar ne boš domneval, da je ukradeni kozel tvoj?

Matija. (Hud.) Kaj kozel! Kozel naj bo, kjer hoče, zanj se ne brigam, pač pa za tatvino in ta je moja, ter mi je nihče ne vzame!

Jeklen. Pri moji veri, ne umejem te!

Nosán (pojasnjuje). Pečatniku je izginil njegov kic na zmikaven način. Da bi pa ne imel nobenih potov k sodišču, vzel je tatu korpeš deflikti preč ter mu ga je erzecov z nekaj gemište klofutami in nekterimi štokštrajhi po plečah in Zmikavt Matija je bil obgefertigt!

Jeklen. A, tako je ta reč!

Matija (Ponosno.) Tako, da! Toda jaz nečem biti s tem že odpravljen! Bog obvaruj! Sedeti hočem! Sedeti! Ali ste me razumeli? Zakaj pa človek krade, če bi ne bil zaprt! Mi krademo, da nas zapirajo!

Jeklen. Menda ne moreš več živeti, če ne prideš vsako leto enkrat v luknjo!

Matija. (Očitano.) Tako je; letos sem tako že nekoliko kasen. Pojutranjem je že božič. Lansko leto o tem času sem bil že na Žabjaku, letos se moram pa za svojo pravico šele prepirati.

Jeklen. Matija, jaz te ne razumem! Vse svoje življenje si bil poštenjak, da te je bilo veselje videti. Sedaj na stare dni si pa postal tak tat, in to po vsi sili!

Matija. (V nekaki zadregi.) Vsak gre po svojem zaslužku.

Jeklen. Tako si bil priden in pošten, sedaj si pa vsako leto v zaporu.

Matija (zabavljivo.) Ali mari mislite, da nas notri z dobrinami obsipajo? Hrana ni tako dobra, da bi se pulil za njo, in postelja je trda.

Jeklen. Zakaj pa kradeš potem?

Matija. (Zbadljivo.) Kradeš, kradeš! Zato, ker je vendar še bolje, nego pa kot občinski siromak od hiše do hiše beračiti in po hlevih na mrzli slami spati. (Prav zbadljivo.) Tako daleč ste vi kmetje pripravili svoje stare, zveste posle, da sedaj na strare dni roparje

po ječah zavidajo za njihova ležišča, ki so že vsaj na gorkem.

Jeklen (seže v zadregi v žep in mu da denarja). Na, tu imaš, Matija, v gostilnico pojdi in čašo vina si kupi, da dobodeš boljše misli.

Matija. Lepa hvala, oče, kaj pa kozel?

Nosán. Kic ni bil po pravih regelcah ukraden, torej ni gilitik, ergo pred postavo mrtev, in pojde ad acta!

Matija. Oho, iz tega ne bode nič! Svoje pravice ne pustim kar tako! (Gre k peči in se greje.)

Jeklen (Janezu). Kaj pa je s teboj?

Janez (ki se je dosedaj pri peči grel, stopi naprej). V bolnišnico bi šel rad, v bolnišnico. Bolan sem, pa še kako!

Jeklen. Vsako leto po zimi se valjaš po bolnišnici.

Janez. Ozeblina mi sili v mozek. O Jójmene!

Jeklen. In občina naj pa plačuje za teboj, kaj ne?

Janez. Kje drugje, nego pri vas kmetih in pri vašem delu sem si pa nakopal bolezen?

Jeklen. (Nevoljno.) Vedno bi se po bolnišnici valjal! Saj si zdrav, a velik lenuh!

Nosán. Šmolant je, šmolant!

Janez (zbadljivo). Le nikari ne mislite, Bog ve kako dobro da je v bolnišnici! Tamle vam eden vzdihuje, tu-le zopet drugi toguje, ondi tretji joka. Oče! oče! le noter se potrudite in poskusite, pa boste takoj zvedeli, pri čem da smo. Navzlic temu je pa vendarle še nekoliko bolje, nego pa nam je občinskim siromakom zunaj, kjer vsak dan nimamo niti gorke sobe. Jojmene, pa moja noga!

Jeklen. (Premišlja si.) Nosán, daj mu nakaznico!

Nosán (vpraša). Ali s pravico na tukajšnjo cuštendigkajt zboleti?

Jeklen. Dá, dá, jaz mu jo bom podpisal.

Nosán. Zer vol. (Salutuje Janezu.) Špítalar, rehts um, marš, hodi za menoj!

Janez. Lepa hvala, oče Jeklen, lepa hvala. (Odideta vojaški po sredi.)

Matija. Oče Jeklen, jaz kozlove tatvine nikakor ne pustim. Pripoznati se mi mora. Pritožil se bom. Pozimi hočem biti zaprt.

Poleti — no, tu ne potrebujem nobene milosti — ker je gorko.

Jeklen. Ej, izgubi se mi, sicer pokličem hlapce!

Matija. Tako, surovi ste tudi še, če človek išče svoje pravice. Le počakajte, Jeklen! Kozla ste mi snedli, bom pa še kaj drugega naredil. Zaprt hočem biti, strela božja. (Jez en po sredi odide.)

Jeklen. Kadar me zopet izvolijo za župana, prodam svet in pojdem v Bosno. Pri moji veri! (Gre k polici, kjer brska nerodno po pismih in knjigah.)

PETI PRIZOR.

Andrejček. Jeklen. Pozneje Franica.

Andrejček (nekoliko „nasekan“ pride pevajoč po sredi). Slivovec velja sedemnajst, grenki pa osemnajst. Oh, nič več, oh, nič več, oh, nič več mi ne gre! (Ko ugleda Jeklena, zre vanj prav neumno, kakor bi se hotel oproščati.) Tukaj sem, ha, ha, ha. (Prijazno). Bog vam daj dober dan, oče Jeklen. Dovolite! (Odloži koš in ga nasloni k peči ob klop.)

Jeklen. No, odkod si jo pa danes pri-
sekal, Andrejček?

Andrejček. (Smeje). Jaz, ha, ha, ha, ha,
prišel sem semkaj od sem in tjà. Vso noč
sem okrog lazil. (Opazi Franico in ji pokima.)

Franica (pozdravi Andrejčka prav prijazno,
poslušna in mu izraža po migljajih svoje sočutje).

Jeklen. Tako in v tem mrazu!

Andrejček. O mraz, ta vam je malo-
pridnež, toda Grešnik je pa še dokaj večji
malopridnež. (Gre h košu, iz katerega razklada
svoje reči in zopet vklada. S citrami pa vendar
postopa prav varno.) Dà, dà, Grešnik je še do-
kaj večji malopridnež, nego pa najhujši mraz.
Včeraj bi bil moral imeti svoj dan pri Greš-
niku. (Smeje se zasramljivo.) Ha, ha, pa sem
šel rajši vso noč in ves dan po mrzlem
gozdu stikavat, kakor pa h Grešniku, ha,
ha, ha.

Jeklen. Tako? Le glej, da še ti ne
zboliš, potem boš pa v bolnišnico tiščal.

Andrejček. Jaz? Jaz že ne! Revček
Andrejček vam ne bo nakopaval nobenih
stroškov na glavo. Ne, ne! (Ogleduje si citre.)
Sam sebi se zdim podoben strunam na mo-

jih citrah. Vzdržim, dokler morem; kadar me bo pa usoda kdaj napela preveč, da ne bom mogel dati več pravega glasu, tedaj se mi bode odtrgalo, pa prav s korenino vred! (Smeje se.) Pa še prav res!

Jeklen. (Smehljaje.) Ako se ne motim, ima ga Andrejček danes pod kapo.

Andrejček. O pač, pač, nekoliko že. Žganjarjev Jože mi ga je nalil dva kozarčka, jaz sem ju pa kar prekopicnil; sedaj pa mene skušata prekopicniti. (Imenitno.) O veste, saj če bi bil včeraj kaj jedel, bi mi ne storili dve čaši prav nič. (Ponosno.) Prav nič, pravim vam. Moja narava je trdna in vam kaj prenesem. Pa še prav res! (Opoteče se na klop.) Da, prav res! če vam rečem! (Sede.)

Franiča (vzame iz miznice krožnik s štruklji). Andrejček, na, nekaj štrukljev je ostalo. (Gre k njemu.)

Andrejček (vesel, prime krožnik.) O, glejte si no! To se mi bodo prilegli. (Pokuša.) Kako so vendar dobri! (Prijazno.) Bog povrni, Bog poplačaj. (Jé z veliko slastjo. Oddaleč se čuje živket kraguljčkov in prihaja vedno bliže, potem pa utihne.)

Jeklen. Kaj pa je to?

Franica. Sani. (Odpre okno.) Oče, to veselje! Svak je prišel in pa Ana. (Odide po sredi z Jeklenom, okno ostane odprto.)

Andrejček (ozre se proti oknu). Mraz gre noter, mraz! (Gre okno zapirat. Trepetajoč.) Kadar je človek na gorkem, šele čuti, kako je zunaj mrzlo! Hu, hu, hu! (Gre zopet k peči, kjer vzame svoj krožnik in je, ne da bi se brigal za došleca.)

ŠESTI PRIZOR.

**Domen. Ana. Franica. Jeklen.
Andrejček.**

Ana (zimski oblečena, z lepo košarico v roki vstopi). Dober dan, oče!

Domen (zimski oblečen, moli Jeklenu roko). Bog vam daj dober dan, tast! (Odloži klobuk in plašč.)

Franica in Ana (pozdravita se, Franica ji pomaga odložiti ogrinjač).

Andrejček (poliže plošček, postavi ga na stran in gre zopet na klop k peči).

Jeklen. No, prav veseli me, da sta vendar prišla v vas.

Franica. Pa res, jako poredkoma prihajata.

Jeklen. Ošabna sta postala. (Povabi ga k mizi.)

Domen. Ne jezite se, oče, saj veste, kako je. Obrt nama ne dopušča. (Sede.)

Jeklen. Zakaj pa ne daš izpreči?

Domen. Saj morava takoj naprej. Po jutranjem je sveti dan in kmetje iz vse okolice pridejo v cerkev, potem pa v gostilnico. Zato sva se danes pripeljala očetu voščit vesele praznike in pa za novo leto. (Seže mu v roko.) In pa majhen sodček prav dobrega vina sem tudi pripeljal s seboj. (Oba govorita med seboj dalje.)

Ana (ki se je dosedaj menila s Franico.) Franica, tudi nekaj za potico sem ti prinesla. (Iz vleče iz košarice krasen rudečesvilnat robec in ga dá Franici.)

Franica. Oh, kako je lep! (Vzame ga.) Prav lepa hvala in pa tvoja velika dolžnica ostanem. (Menita se med seboj.)

Andrejček. (Radovedno tjakaj zijaje, napol glasno zase.) Strela božja, to ti je ruta! (Iz vleče popolnoma luknjast robec iz svojega koša.) Tudi ta je bila nekdanj tako lepa, — sedaj pa nima že nobene barve več. (Razgrne ga, da se vse luknje pokažejo.)

sama luknja 5*

Jeklen. Franica, vina pa kruha! Zasučí se!

Franica (steče na levo). Takoj, oče, takoj!

Jeklen. No, kako se pa vama kaj godi?

Domen in Ana (hrati). Prav dobro, oče, prav dobro.

Jeklen (Domnu). Kako ti je pa kaj moja hči všeč?

Domen (prijemši Anino roko, prav pristréno). Oče, prav srečen sem. Rajši jo imam, nego svoje življenje in (pogleda Ano z vso ljubeznivostjo) mislim, da ona mene tudi.

Franica (se vrne z vinom v steklenici in s 4 napolnjenimi kozarci na ploščenici).

Jeklen (vzame čašo). Bog vama daj prav srečen zakon!

Vsi štírtje (trčijo in pijo. Franica ga samo obližne in nese čašo Andrejčku.)

Andrejček (vzame radostno čašo in izpije čašo pa vrne Franici, zahvaljuje se s tem, da jo prime za roko in gleda prav zadovoljno vanjo. Nato leže Andrejček na klop in zaspi).

Ana. Oče, še nekaj bi vas prosila.

Jeklen. Kaj pa bi rada, ljuba moja?

Ana. V delavnik nam natakárica še malone postopa, toda na posebnih dneh pa ne more sama vsega zmagovati. Zato sem de-

jala, ko bi nam dali tu pa tam morda Jerico, da bi prišla pomagat.

Jeklen. Kadar hočeta, le povejta. (~~Meni se z Demnom in mu napije.~~)

Domen. Lepa hvala! (~~Pogovarja se z Jeklenom, ne da bi na Ano in Franico kaj pazil.~~)

Franica (~~postavi čašo na mizo~~). Jeli, Ana, pri nas je še vse pri starem; mirno in priprosto. Pri vas je vse bolj živo.

Ana (~~vstane~~). O sevéda. In pravim ti, gostilnica je záme kakor nalašč. To ti je življenje! Posebno živo je pa, kadar hodi gospoda na lov. In gospod Zvitorog, ki ima okolu nas lov v zakupu, ti ne veš, kako je vendar ta gospod prijazen in domač; in pa kako lep je. (~~Skrivaje.~~) Ti, Franica, kako pa je s Pavletom? Ali se nadejaš, da oče kdaj dovolijo.

Franica. (~~Začudi se.~~) Ana! Kaj pa misliš! Ali ne poznaš več očeta?

Domen (~~vstane in seže Jeklenu v roke~~). No pa nič ne zamerite, tast, midva imava še daleč domu in kar oditi nama je. (~~Vzame svoj plašč.~~)

Jeklen. Škoda, da zame nimata nikdar časa.

Domen (~~resnobno opravičuje se~~). Ne hudojte se, oče, saj veste, da se nama mudi!

Ana (~~vzame svoj ogrtač, Franici~~). Kdaj pa kaj prideš v vas, Franica! Prav skoro, kaj ne! (~~Na pol glasno~~.) Toliko ti imam povedati. (~~Poslovita se~~.)

Jeklen. No, če se vama res tako mudi pa srečno! (~~Dâ jedno roko Domnu, druge Ani~~.)

Ana. Z Bogom, zdravi ostanite, oče! { (Gresta

Domen. Vesele praznike! { proti

{ durim.)

Jeklen. Pa le srečno vozita!

Ana. (~~Smehljaje~~.) Saj res; semkaj grede bi bila skoro nesrečna.

Jeklen. Kako?

Domen (~~postoji~~). V rovu sta naju srečala vaša dva z žrebcom, ki je, našega konja zagledavši, jel skakati in je na vsak način semkaj silil. Enega hlapcev je tako od sebe zbil, da sem dejal, da ne bo nič več gleda belega dné.

Jeklen (~~Franici namigne~~). Franica, ali slišiš?

Domen. Ali na to mu je pa Pavle pokazal, kdo da je. Tako vam je stal »Rustan« pred njim, kakor jagnjiček. (~~Odhajajoč~~.) To vam je korenjak, ta Pavle! (~~Odide po sredi~~.)

Jeklen. Prav vrl hlapec, res jako zadovoljen sem ž njim! (~~Po sredi odide. Ana in Franica za njim.~~)

SEDMI PRIZOR.

Andrejček. Anže. Matija.

(~~Oder ostane trenutek prazen, — le Andrejček smrči.~~)

Anže. (~~Zadaj.~~) Ti lopov! Tat tatinski!

Matija. (~~Zadaj.~~) O, nič se ne boj, ne bom te izpustil ne, le nič se mi ne izkušaj iztrgati; z menoj greš za pričo. (~~Žvenkot kraguljcev, iz začetka močnejše, potem vedno slabije.~~)

Anže (~~katerega Matija za vrat držeč spremlja, vstopi za leve in kliče~~). Oče, Jeklen! Tatu sem ujel! Razbojnika držim!

Matija. Ne izpustim te pa ne za žive in ne za mrtve. Za pričo mi moraš biti.

OSMI PRIZOR.

Jeklen. Poprejšnji.

Jeklen. (~~Skozi sredo ustopivši.~~) Kaj pa je?

Anže. Zmikavt Matija je razbil Pavletovo škrinjo in jo je izpraznil.

Matija (~~Anžeta še vedno držeč~~). Dà, dà, tale mi je priča!

Jeklen (~~Anžeta oprášajoč~~). Izpusti ga! (~~Anžetu~~.) Pojdi po slugo!

Anže (~~obtiplje se po tilniku~~). Takoj! (~~Odide po sredi~~.) Ti strela ti, kako sem ga držal!

Matija (~~ponosno in predrznoneumno bahaje se~~). Ker kozel ni bil zadosti, oropal sem cerkev. (~~Iz vleče molitveno knjižico~~.) Dà, dà, ta le molitvenik sem ukral!

Jeklen (~~vzame mu molitvenik~~). Ti si malopridnež, kolikor te je!

DEVETI PRIZOR.

Nosan. Anže. Franica. Prejšnji.

Nosán. Na prefel, gospod purgermajster!

Jeklen. Pelji Matijo k sodišču, kradel je.

Nosán. Ali ga uklenem?

Matija. Čemu le, saj grem tako rad! (~~Pokaže na Anžeta~~). Tale mi bo pa za pričo. (~~Uljudno županu~~.) Bog vas obvaruj, oče Jeklen, pa nič ne zamerite!

Nosán (~~salutuje pred Jeklenom, potem pa odide po sredi~~).

Matija (~~slugi~~). No, pa pojdiva! (~~Gre za njim~~.)

Franica. Pavletovo škrinjo je odprl!

Anže (imenitno). Kajpakda, jaz sem ga pa zasačil.

Jeklen. Si že priden!

Anže (bahaški). O, oče, kadar jaz koga primem, tega nič več ne izpustim. (Potiplje se za tilnik in odide po sredi.)

Jeklen (hoče dati molitvenik Franici). Ná, molitvenik, in kadar pride Pavle, daj mu ga. (Opazi prstan.) Prstan je notri. (Čudeč se.) Na svilnem traku. (Ogleduje prstan.)

Franica (prestraši se).

Jeklen (prestrašen). O moj Bog! Prstan moje ranjke žene. (Žalostno.) Franica, ta prstan sem jaz tebi podaril. Kako pa je prišel v molitvenik?

Franica (gleda v tla). Jaz sem ga dala Pavletu.

Jeklen (razdražen). Pavletu?

Franica (kakor prej.) Dà, v svoji bolezni!

Jeklen. Torej mene, svojega očeta, kateremu si vse, — si osleparila za hrbtom.

Franica (odločno in krepko). Prav nič za hrbtom! Vse se je javno godilo. Stari Andrejček je bil priča!

Jeklen (~~še huje razdražen~~). A sedaj se spominjam! To je torej tisti prstan! (~~Silno divji~~). Tu semle poglej! (~~Dvigne tri prste~~). Dokler sem jaz tvoj oče — in dokler imam kaj tebi zapovedovati, tako dolgo mi ne dobiš Pavleta. Prisezam ti to! Sedaj pa proč izpred mojih oči.

Franica (~~postoji, ozre se na Jeklena, potem na tla in polagoma odide na desno~~).

Jeklen (~~zase~~). Grešnik je rekel torej prav! Moja hči s hlapcem! Ta sramota! (~~Zapazi Andrejčka~~). In tamle leži cigan, ki me je osleparil! (~~Gre tjakaj in potegne Andrejčka s klopi~~). Vstani in venkaj iz moje hiše! Ti stari cigan, ti!

Andrejček (~~pade na tla, zbudi se, tavajoč~~). Kje, kje pa sem? Na tla padel? Moje citre! Moj koš? — (~~Ugleda Jeklena, kateremu se prav prijazno nasmehne~~). O, oče Jeklen, vi ste. Dober dan, oče! Dober dan!

Jeklen. Le sam si obdrži svoj dober dan, ti cigan ciganski! Kaj pa je to-le? A! (~~Gre proti njemu, prstan kazaje mu~~). Ali poznaš tega-le?

Andrejček (~~vstane opotekaje se~~). Prstan? Prstan?

Jeklen (~~zasramljivo~~). Dà, prstan in to prav tisti prstan, o katerem si trdil, da ti ga je Franica dala. Ti slepar, ti!

Andrejček (~~v zadregi~~). A tako-tako-tako. (~~Hoče svoje reči skupaj spraviti.~~) Saj grem takoj. takoj pojdem. Pa zdravi! (~~Opoteka se.~~)

Jeklen. Ti pijana muha ti sleparska!

Andrejček (~~opravičuje se~~). Oče, sinoči je bila silno mrzla noč in prav zaradi prstana sem taval vso noč okrog, ker si h Grešniku nisem upal.

Jeklen. Ubije naj te Grešnik, ti stara zgaga nesramna.

Andrejček (~~hud~~). Jaz nisem noben nesramnež. Vašej hčeri na ljubo sem naredil to, ker je bila še hudo bolna. (~~Oprta koš na hrbet.~~)

Jeklen. Še slabši si, kakor pa kak nesramnež. Stran se spravi! (~~Sune ga, koš odleti pod klop.~~)

Andrejček (~~hud~~). Kaj? — Suvali me boste? — To-to-to so moje reči!

Jeklen. Pijani lenuh!

Andrejček. Oče, tega mi pa ne boste govorili. Jaz nisem noben lenuh, jaz sem ves čas pridno delal in še svoj živ dan nisem kradel. (~~Kriči.~~) Tega si ne dam očitati!

Sicer, sicer! (*Dvigne roke, grozeč se, ne da bi se Jeklena dotaknil.*)

Jeklen. Kaj, še groziti se mi drzneš?

Andrejček (*kakor poprej, silno razburjen in se ves trese*). Razžalili ste me! Jaz sem razdražen! (*Opoteče se.*)

Jeklen. No, le počakaj, stari cigan! (*Zakliče.*) Šimen! (*Zasramljivo.*) Jaz ti že ohladim razdraženo kri!

DESETI PRIZOR.

Šimen. Prejšnja. Pozneje Franica.

Šimen. (*Iz srede.*) Kaj pa je, oče?

Jeklen (*pokaže Andrejčka*). Vzemi ga, in kakor se ti gane, priveži ga zunaj.*)

Šimen (*se popraska za ušesi*). Ali danes je salamenski mraz zunaj.

Jeklen. Stori, kar sem ti rekel; jaz sem gospodar.

Šimen. Naj bo, no! (*Gre k Andrejčku.*) Pojdi, Andrejček!

*) Opazka za 9. in 10. prizor. Igralec Andrejčka mora le s tresočima rokama žugati, dotakniti se pa ne sme ne očeta, ne hlapca. Tudi mora mirno trpeti, kadar ga hlapec spravlja iz hiše.

Andrejček. Ne grem, pa ne grem! —
Branil se bom! (Drži obe roki kvišku, ne da bi se hlapca kaj dotaknil.)

Šimen (zaničljivo). Ti revše ti, ti se mi
boš ustavljalo? (Zgrabi ga in odvede skozi sredo
venkaj.)

Andrejček (trese se ves in se zagrozi
Jeklen.) Kmet, ti prevzetni kmet, zapomni si,
da te bo za to božja kazen dohitela! (Odide
s Šimnom.)

Jeklen (sam.) Pavletu sem obljubil, da
ga z materjo vred obdržim. Prav nič ga ni
prida, ker me slepari; navzlic temu moram
biti mož beseda. (Kliče.) Franica! (Zase.) Dana
beseda mi je sveta!

Franica. (Z desne.) Kaj bi pa radi, oče!
Jeklen. Iz hiše moraš!

Franica (gleda na tla). Kakor je vaša
volja.

Jeklen. Svoje obleko pospravi, pojdeš
k sestri.

Franica (kakor poprej). Kakor je vaša
volja.

Jeklen. In to še danes!

Franica (kakor poprej). Je že prav!

Jeklen (očitajoč). Oh, da mi greš tako
sramoto delat! Znanje s hlapcem!

F r a n i c a (prav srčno). Oče — jaz ne morem za to — tu notri — (pokaže na srce) tu notri je!

J e k l e n. In da bi me preslepila, si na oči osorna ž njim. (Zastanljivo.) No, dobro se znaš potajiti.

F r a n i c a (krepko in odločno). To pa ni res, — vedno sem bila enaka! (Prav gorko-čutno.) Dve leti že se borim, molim in prosim Boga, da bi me rešil! Vse je zastonj! Nič ne dosežem. (Pogleda skozi okno, prestraši se.) Jezus Kristus! Kaj pa je to? Stari Andrejček — v tem mrazu! Pri vodnjniku privezan!

J e k l e n. Jaz sem tako zapovedal!

F r a n i c a (iznenadena, resnobno in očitajoče). Oče vi?

J e k l e n (sprevidevši svojo krivico, opravičuje se). Predrzen je bil!

F r a n i c a (ostro in vedno bolj občutno). Oče! če ste proti staremu revežu, ki je vso svojo moč pustil v vaši hiši (do solz ginjena) tako trdosrčni, kakor ste pokazali ravnokar, — potem vam nisem pač nobenega odgovora več dolžna na to, kar se godi v človeškem srcu! (Pomiga skozi okno.) Andrejček, že pridem! (Preko srede.)

JEDNAJSTI PRIZOR.

Jeklen. Šimen.

Jeklen (sam. Nekoliko časa molči, potem pa na pol glasno zakliče). Šimen!

Šimen (pride slabe volje po sredi). Kaj pa je?

Jeklen (gleda v tla). Andrejčka ôdveži!

Šimen (nevoljno). Jaz tudi mislim, da. (Ugleda Andrejčka.) No, saj je že tukaj! (Odide po sredi.)

DVANAJSTI PRIZOR.

Andrejček. Franica. Jeklen.

Franica. Le pojdi, moj Andrejček, le pojdi, saj se ti ne bo nič zgodilo. (Popusti Andrejčka, stopi naprej in pravi jako odločno.) Če sem se jaz kaj zagrešila, — kaznujte mene, — ne pa tega-le reveža! Tako hudo, kakor ste ga pa sedaj, pa že celó ne! (Silno nevoljna.) Tega ne trpim! (Gre nazaj po vino.)

Andrejček (bliža se proseče Jeklenu). Oče Jeklen, prosim oproščenja! (S tresočim glasom.) Mraz je!

Franica (vzame čašo vina, da jo Andrejčku, pelje ga k peči in prav prisrčno). Pojdi, moj An-

drejček, pojdi! Ná, tole vino popij! Pa semle
k peči sedi in pogrej se! (Zopet stopi pred
Jeklena in mu očita.) Te pol ure, kar bom ob-
leko pospravljala, bodo oče mene in tebe
(na Andrejčka pokaže) že še pustili na gorkem.

Jeklen (jako miren). V božjem imenu!
(Pošasi in osramočen odide na levo.)

Andrejček (sede na klop k peči).

Franica (gre k njemu poklekne mu k
nogam, objema ga in mu roke poljublja). O ti
ubogi moj Andrejček!

Andrejček (nasloni svojo glavo na Fra-
nico, z rokama jo pa boža po obrazu, govori s tre-
sočim glasom). Franica! Ti me imaš še rada!

(Godci godejo poslednjih šest taktov pesmi, ki
se poje v začetku tega dejanja. Zastor pade.)

Tretje dejanje.

Kmetiška gostilnica pri Domnu s srednjimi in stranskimi durmi na desni. V kotu jaslice s „sv. duhom“ po stenah skromne slike in plakati. Na desni in levi po ena velika miza s stoli. Na strani omara s kozarci in steklenicami. Okna.

PRVI PRIZOR.

Domén. **Ana.** **Ivanka.** **Jerica.** **Zvitorog.** **Planinec.** **Strel.** **Gonjači.** Lovci in trobentači. **Domén** stoji zadaj v zatišju ter opazuje **Ano** in **Zvitoroga**. **Ivanka** in **Jerica** nosita vino na mizo. Pri eni mizi sedé **Zvitorog**, **Planinec** in več mestnih lovcev; pri drugi pa lovec **Strel** z gonjači in kmetje. **Ana** stoji pri **Zvitorogu** v živem razgovoru.

Strel (vstane in čašo dvigne). Gospoda moja, strelci in lovci, prosim besede!

Zvitorog (govori jako afektovano). Mir! Moj lovec **Strel** ima besedo.

Strel (dvigne čašo). Predno se dvignemo na lov, želim vsem gospodom strelcem dobro

srečo ter zakličem vsem častitim gospodom
lovcem krepak *»l o v s k i b l a g o r !«*

Planinec. Dobro! Moj prijatelj Zvitorog naj živi! Na dobro srečo! Živio!

(Vsi se dvignejo in trkajo.) Živio, živio!
(Trobentači trobijo tuš.)

Zvitorog (neslano). Hvala, hvala! (Ani.)
Krasna krčmarica, ali smem prositi? (Ponudi
ji kozarec. Oba trčita, pijeta in se pomenljive
pogledata.)

Domén (ju zasleduje s hudimi pogledi).
Ana! pojdi semkaj, ti bom nekaj povedal.

Ana (nevoljno). Kaj pa je že zopet? (Gre
nevoljna k Domnu in govori ž njim.)

Planinec (polglasno Zvitorogu). Veliko
srečo imaš pri ženskih! Krčmarica je vate
do ušes zaljubljena.

Zvitorog. Prava reč! Tega sem že
vaje. Priti, videti in zmagati, to je moja
navada. Ni je ženske, ki bi se mi mogla
ustavljati. Nobena se me še ni branila.
Nikdar!

Planinec. Saj si pa tudi lep mož!

Zvitorog (samozavestno). Morda! Sam ne
vem, kaj je to, ali nekaj inam, kar vsem
ženskam neizrečeno imponuje, — dà, impo-
nuje — pravim ti!

Planinec, Njena sestra bi mi bila bolj všeč!

Zvitorog. O saj me ona tudi ljubi — prav gotovo! Le prilike ni še tako imela z menoj priti v dotiko. (Kliče.) Gospod krčmar, račun! Vse bom plačal in za vse!

Domén (poišče tablo in piše).

Ana (gre zopet k Zvitorogu, s katerim se živo pomenkuje).

Planinec (stopi k Jerici, prime jo okoli pasu, hoteč jo poljubiti).

Jerica (pahne ga od sebe). Oho, dalje ne! Jeklen me je semkaj poslal, da pomagam. Poljubljati vas mi pa ni nič naročil. Ne, ne!

Ana. Jerica! Ivanka! Milostni gospod Zvitorog želi še enkrat slišati pesem nadvojvode Ivana. Zapojte jo. (Govori dalje z Zvitorogom, ne da bi kaj pazila na petje.)

Jerica. O to pa že! Pojdi semkaj, Ivanka!

Ivanka (sramežljivo). O ne, — ne upam si, ker me je tako — sram.

Jerica. Zakaj te bo sram? Le semkaj pojdi! Saj tako za dve drugi poješ.

(Pripelje Ivanko. Obe zapojeta.)

Dvospev.

1.

Kogar pri vas srce boli,
le sem pošljite ga,
da tu pri nas se naživi
zraku planínskega.

Hulije di-je-di-je. Ku-ku!

2.

Pri nas rudečili lic je svet,
kot Bog jih nam je dal,
rudečih kot planinski cvet,
obrazek vsak je zal!

Hulije di-je-di-je. Ku-ku!

(Jodlar se še enkrat prav tiho ponavlja, potem pa obe pevki stečeta preko srede, in posamič zopet prideta).

(Gostje vpijejo.) Dobro, dobro!

D o m e n, (ki se je med računanjem večkrat ozri sumljivo na Ano, izroči Zvitorogu tablico).

Z v i t o r o g (vzame tablico, pogleda račun in položi bankovec na tablico). Tukaj denar!

D o m e n (vzdihnivši vzame denar in tablico, ne da bi Zvitoroga pogledal). Tu štiri krone nazaj.

Z v i t o r o g. Dajte jih pevkama!

D o m e n (dá Jerici in Ivanki denar).

Z v i t o r o g (skriva je Ani). Na lovu se jim bom ukradel in bom prav kmalo zopet tukaj. Prav kmalo. (Vzame puško.)

Jerica (Zvitorogu). Lepa hvala! (Odide preko srede.)

Zvitorog (Domnu). Danes se torej peljete v mesto.

(Vsi lovci sežejo po puškah, pripravljeni za odhod.)

Domen (zlovoljen). Ne vem še, če pojdem.

Zvitorog. Mi naj vas nikari ne motimo! Vrnili se bomo šele pozno ponoči.

Planinec. Naprej torej, na dobro srečo!

(Trobentači trobijo koračnico, kretajoč pred lovci po sredi po dva in dva.)

Zvitorog (Ani). Z Bogom, krasna krčmarica, z Bogom! (Odide po sredi z Ano.)

Domen (sede k mizi, in si glavo z levico podpre in žalostno gleda). Oh, kako lepo se mi je sanjalo o življenju (vzdihne)! Vzbudil sem se pa tako žalostno!

Ana (se vrne; ko je spremila Zvitoroga).

DRUGI PRIZOR.

Domen. Ana. Franica.

Franica (priprosto, pa čedno oblečena, z belim kuhinjskim predpasnikom, pride s skledo v rokah skozi dari na desni. Ani). Za koliko pa se bo danes opoludne kuhalo?

A n a. Samo za nas. Lovci pridejo šele pozno na noč.

F r a n i c a (prikima). Je že dobro. ((Gre k-
omari, kjer odpre vratica in nekaj išče, skledo
ondi spravi.))

A n a (ozre se po Domnu). No, kaj pa je
tebi? Kaj pa tako obupno sediš? Ali morda
nisi zadovoljen s tem, kar smo stočili? Ali
morda gospod Zvitorog ni izboren plačnik?

D o m e n (zre na mizo). Proklet naj bode
njegov denar v naši hiši! O, ko bi pač ne
bil nikdar odprl gostilnice!

A n a. Zakaj pa? Kaj pa je vendar, kar
ti je tako sedlo na dušo?

D o m e n (odkritosrčno in prijazno Ana po-
gleda). Ti še vprašaš, Ana! Če ti sama ne veš,
zakaj sem tako silno žalosten in nesrečen
— povedati ti pač ne morem! (Molk. Vstane
in žalosten Ano za roko prime.) Ljuba žena! —
rad te imam — neizmerno rad — prav zato
me pa tako boli!

A n a Oh, ti moj Bog, že zopet je ljubo-
sumen.

D o m e n. Jaz si ne morem pomagati!

A n a (očitajoč). Ali si hočeš obrt uničiti?
(Tolažilno.) Ali nima krčmarica dolžnosti z
vsakim gostom biti prijazna?

Domen Ana! Ana! Tvoji pogledi so bili več — kakor prijazni!

Ana (užaljena). Če boš tako z menoj začel, pojdem pa k očetu domu.

Domen (potrt). To je vedno tvoja poslednja beseda, na katero dobro veš, da ti ne morem nikdar odgovoriti, — ker te imam preveč rad. Prav ta ljubezen do tebe je pa slabost in naju obeh nesreča! (Počasi odide na desno.)

Ana (vzdihne). Oh, kakšno je to življenje! (Zamisli se). Nič kot prepiri!

Franica (približa se počasi Ani in jo očitajoč opazuje). Kdo pa je tega kriv?

Ana. Vprašáš še? Ali nisi slišala mojega moža?

Franica (počasi, resno in strogo). Prav pravi!

Ana. Kaj, — ti mu pritrjuješ?

Franica (še bolj strogo). Tvoj mož ima le eno napako, in ta je, da je predober. (Zagrozi se ji.) Ko bi bila jaz tvoj mož, zapodim ti neslanega Zvitoroga s palico iz hiše, — kajti — če je vajn obrt na njegov denar navezan, je pač bolje, da greš s svojim možem precej sedaj beračit, dokler še lahko hodiš ž njim kot poštena žena.

A n a (*žalostna*). Tako mi govori sestra!
F r a n i c a. Ker te imam rada in vidim nesrečo, ki ti trka že na duri.

A n a (*dela se razžaljeno*). No, le ti se mi nikari preveč ne usti! Ali si morda že pozabila, zakaj da so te dali oče semkaj?

F r a n i c a (*nasmehne se bolestno*). Ana, sedajle si pa po vodi udarila s to priliko. Če bi ti svojega moža tako zvesto — in tako od vsega srca ljubila, — kakor ljubim jaz Pavleta, — pogovarjali bi se medve sedajle vse kaj drugega.

A n a. (*Dobrosrčno in v nekaki zadregi*.) Glej, Franica, ali mi nisi sama pravila, da ljubezen in strela nič ne vprašata, ali smeta užigati ali ne?

F r a n i c a. (*Resnobno in strogo*.) Ljubezen, ki te sedajle peče, ni ljubezen. Tvojemu čutu je samoljubnost ime! — Ti si ponosna na to, da se mesten gospod k tebi poniža, da te bo spridil!

A n a (*razžaljena*). Sestra, tako ti ni treba govoriti. Gospod Zvitorog me prav odkritosrčno ljubi.

F r a n i c a (*prisrčno*). Ana, ali nimaš dobrega moža, ki te ljubi iz vse duše? Ali za služi, da ga tako žališ? Glej, sestra! Jaz še

sedaj držim, kar sem očetu prisegla kot otrok, in naj gre pri tem tudi moje življenje pod nič. Ti pa — ti si možu pred altarjem obljubila zvestobo — pa se tako malo zmeniš.

A n a (obupno). O Franica, kako sem vendar jaz nesrečna! Gospod Zvitorog pravi, da se ustreli, ako ga ne bom imela rada.

F r a n i c a (pemilovalno nasmehlja se). In ti mu to verjameš?

A n a. Ker je res; prisegel mi je!

F r a n i c a. (Malone zasramujoče.) Prisegel! No, veš kaj, Ana, mislila sem, da imaš kaj več pameti. Ustrelil se bo! Škode bi posebne ne bilo zanj. (Nasmehne se zbadljivo.) Tebi na ljubo mu bom izgnala jaz misli na samomor. (Smeje se.)

A n a. Franica, kaj misliš storiti?

F r a n i c a. Rešiti hočem tvojo čast in možu njegovo srečo!

A n a. Tiho, nekdo prihaja! (Napol zase.) Oh, kako se bojim, — kako sem nemirna! To je peklensko življenje! (Počasi odide na desno.)

F r a n i c a (gleda za njo). Le pametna bodi. Za mir pa prepusti meni skrb.

TRETJI PRIZOR.

Franica. Andrejček. Pozneje Ivanka.

Andrejček (~~skozi sredo s košem na hrbtu~~). O, Franica, ali me vidiš!

Franica. Andrejček, ti si prišel? Bog te sprejmi! (Pokliče.) Ivanka! Ivanka! Prinesi no brž kaj vina in kruha.

Andrejček. O Franica, ti me imaš pač rada; Bog ti povrni!

Franica. I kaj pa še kaj delaš? Kod pa hodiš?

Andrejček (~~skrivnostno~~). Prav nalašč sem k tebi prišel.

Franica (~~radostno iznenadena~~). Kaj praviš?

Ivanka (~~prinese kruha in vina in odide~~).

Franica. Na, Andrejček, napij in najej se; koš odloži in sedi!

Andrejček. (Imenitno, napol glasno, ter si dá prav veliko opraviti) Pavel me je semkaj poslal. (Odloži palico.) Stotisočkrat te pozdravlja in ti poroča (imenitno tajno), da tvojo sestro zalezuje nesreča. (Odloži koš in se k mizi usede).

Franica (~~prestrašena~~). Ano? (Seže Andrejčku nasproti.)

Andrejček (~~kakor preje~~). Varuje naj se Grešnika!

Franica. Grešnika?

Andrejček. Grešnik je Jeklenu — tvojemu očetu — nekaj strašnega povedal. Pavel je slišal vse.

Franica. Odkdaj sta pa oče in Grešnik zopet prijatelja?

Andrejček. Sta, sta, pa še kako! Grešnik je malone za Boga v hiši. (~~Pije.~~)

Franica. Kaj praviš?

Andrejček (~~s pridržano jezo~~). Za ženo te hoče imeti, zato se pa tako sladká očetu. (~~Hud.~~) Na noben način ne sme Pavel svetá dobiti in če te zlepa ne dobi, te bo črnil, pa tako, da te nihče več ne bo maral, pravi. Ta krvoses in pasjeglavec pasji! (~~Ves divji.~~) Joj, ko bi bil jaz še mlad, to bi mu pokazal! Strela peklerska! (~~Pije.~~)

Franica (~~usmiljeno~~). Andrejček! — Kaj pa je zaradi sestre?

Andrejšček (~~domisli se~~). Saj res! Grešnik je rekel Jeklenu, da je tvojo sestro sinoči pri vodnjaku neki imeniten mestni gospod poljubljal.

Franica (~~kvišku~~). Grešnik laže!

Andrejček. Laže, laže, to se lahko reče! Ali kaj, če nič ne pomaga! On je Ano pričakal in je videl in slišal, kako je emokalo. Nato je šel pa k Jeklenu in mu je rekel: „Glejte, če bi bili meni dali Ano za ženo, ne bila bi se vam spridila, kakor se vam je zdaj“. (Piše.)

Franica (zase). Oj, ti grozni človek — gorjé, če se to po vasi zve! Čast in poštenje moje sestre in mir njenega zakona sta proč za večne čase. (Odločno zase). Na-ka, to ne sme biti! (Premišluje.)

Andrejček. Grešnik ne bo odjenjal, boš videla, da ne, — morala ga boš vzeti.

Franica (zaničljivo). Za ves svet ne!

Andrejček. Ti ga ne poznaš in ne boš se mu mogla ubraniti. On je satan! Da, da, draga moja. Ubogi Pavel mora sedaj pač veliko požreti. (Piše razdražen.) Pri moji veri, ko bi ne bilo tako grdo z belo glavo iti na vešala — in ko bi me ne bilo tolikanj sram, da bi s svojo osebo Bogu še sedaj sramoto delal, kar zadavil bi ga, tega hudiča grešnega — prav res bi ga!

Franica (smeje). Andrejček, sram te bodi!

Andrejček (žalostno). Če boš tega črnega zloдея žena, boš mučenica, kakor je ni v nobeni pratiki!

Franica. Andrejček, le priden bodi. Kdor ima meč in oblast, delati oblake in grom; — ima tudi oblast nebo zopet razvedriti. — Vrni se k Pavletu in reci mu, da ga pozdravljam, stotisočkrat pozdravljam in le vztrajnosti naj ne izgubi že zaradi svoje stare matere. Kar bo materi storil dobrega, povrne mu Bog stokrat. (Hoče iti, pa se hitro obrne.) Pa še nekaj. (Prav gorško.) Reci mu tudi še to — da kar bo tudi slišal o meni govoriti — naj nič ne verjame — če me ima še tako rad, kakor sva se nekđaj rada imela; — na mojo ljubezen in zvestobo naj se boljše zanaša, nego pa na to, kar bodo ljudje govorili. (Andrejčka prav pristrčno za roke prijemši.) Andrejček, Bog te obvaruj! (Počasi odide na desno.)

Andrejček (gleda za njo). Bog te obvaruj, Franica! (Kruh spravi v svoj košek). Franica ima pa Pavleta zares rada, — kar ustvarjena sta drug za družega; — škoda, da ne smeta skupaj. (Zadene koš na hrbet.) Bog ju je ustvaril, da bi že tukaj postala srečna, — na! — pa ravno ne! Nesrečna morata biti

in zakaj? Zato, ker jekleni Jeklen tako hoče. (Seže po palico, koš pa nevoljno semtertje premetava po hrbtu.) Strela božja, ali je tak za-teleban kmet menda več, nego Bog oče? Ne! Oh, ti ljudje! Ljudje? — Kaj ljudje? — Norci so to — prav, pravi blazniki, — ves svet je pa — blaznica. (Smeje se.) Da, da, pa še prav zares!

Pesem.

1.

Kako bi vendar srečen bil lahko človeški rod,
če bi hudič ga ne slepil z denarjem prav povsod;
skopóst rodila je zavist, prijaznosti ni več,
veselje pravo — išči ga, ljubezen vsa je preč!
Nihče več zadovoljen ni, vsak hoče več blaga,
res! — Svet je grozna — že blaznica!

2.

Za rádostjo vam vsak tišči, smeh hoče imeti vse,
za resno stran življenja pa ne briga nihče se.
Juhejsa, hopsa, dideldaj, kjer to je, tjekaj vrô,
nihče ne misli pa na to, kako se zbudil bó.
Kdor zmir smejati se želi, življenja ne pozna;
res! — Svet je grozna — že blaznica!

3.

Vodeni par upregajo za konja pred vozé,
in blisk nebeški vklepajo, da nosi jim željé!
Na zobe luni gledajo, pot zvezdam kažejo,
edino le — da smrti se v oči ne lažejo.
Komarje bi podkovali, če imeli bi podkvâ!
Res! — Svet je grozna — že blaznica!

4.

Jaz brati nič, pisati nič, računiti ne znam,
pred vsakim majhnim šolarčkom me prav hudo je sram.
Kdor se v mladosti ne uči, svoj živ dan nič ne vé,
in kamor pride, smatrajo za tepeca ga ljudjé.
In vendar je še dan na dan v veljavi noč duhá.
Res! — Svet je grozna — že blaznica!

5.

le olam
V sedemdeséto leto grem, ves čas sem bil pošten,
cesarju služil sem zvesto, četudi ne učén;
pri enem kmetu delal sem, dokler sem trden bil,
prositi kruha šele zdaj na starost sem se učil.
Kdor drugim prideluje kruh, na starost strada ga!
Res! — Svet je grozna — že blaznica!

6.

Domača zemlja in poljé — zeleni trak gorá,
kako bi vas zapustil le, ker srce mi ne dá!
Če prav nič nimam, kakor koš in svojo palico,
bogati ljubezni v srcu sem za domovino tó!
Zasmehoval me tisti bo, kdor tega ne pozná!
Res! — Svet je grozna — že blaznica!

(Odide.)

ČETRTI PRIZOR.

Zvitorog. Franica.

Zvitorog (~~prišedši skozi srednje duri,~~
ozira se okolo). Če bi le vedel, ali se je ne-
umni krčmar v mesto odpeljal, ali ne. (Odloži
puško in gre k durim na desno.)

F r a n i c a (*pride od desne strani in se dela, kakor neumna kmečka deklica brez vse omike, je pa vendar jako prijazna*). Dober dan, gospod Kozorog. (*Prikloni se mu prav nerodno.*) Dober dan!

Z v i t o r o g (*zase*). Lej, lej, ta ima tudi usta in jezik; mislil sem vedno, da je mu-tasta, he, he, he!

F r a n i c a (*neumno uljudno*). Ali bi morebiti kaj radi pili?

Z v i t o r o g (*zase*). Per dio, corpo di Baccho, punica je zala — prav zala! (*Ogleduje jo ostro.*) Kaj ne, da si ti sestra krčmarice?

F r a n i c a. I menda — že!

Z v i t o r o g. Lepa Franica, kaj ne? Jeli?

F r a n i c a. Franica mi je ime, da! Sveta Frančiška udova je moja patrona. (*Pogleda ga.*) I menda že!

Z v i t o r o g. Ti si prav čedna deklica!

F r a n i c a (*sramežljivo vleče za vogal pri predpasniku in gleda v tla*). I — menda že!

Z v i t o r o g (*pokaže si na čelo, zase*). Tu notri ni Bog vé ravno koliko, prav res ne. (*Na glas Franici.*) Kje pa je gospa sestra?

F r a n i c a. H gospodu župniku je šla nekoliko. M-hm.

Z v i t o r o g. In on, krčmar?

Franica. Šel je tudi k župniku. Ločiti se hočeta.

Zvitorog (~~osupne~~). Kaj? — Kako? — Ločiti? Zakaj pa? Ali je bil prepir?

Franica. Pa še kakšen! Ona ga je opraskala, on jo je pa nabil prav nazarenski. M-hm!

Zvitorog (~~zase~~). Morda še celo zaradi mene? A kaj to! Poljubček sem ji dal in to je bilo vse. To torej še ni vzrok. In če bi bil, — hm, kaj pa je na tem? Zakaj pa me hodi lizat? (~~Franici.~~) Zakaj pa me tako pogleduješ?

Franica. (~~Neumno v tla gledajoč.~~) Tega ne smem povedati.

Zvitorog (~~zase~~). Všeč sem ji. (~~Prime jo za roko.~~) Povej mi po pravici, Franica, ali si že kakega moškega ljubila?

Franica (~~sramožljivo vzdihne~~). Oh!

Zvitorog (~~smehljaje zase~~). Vzdihajoče priznanje. (~~Franici.~~) Ali ga še ljubiš?

Franica (~~pogleda ga~~). O ne, preneumen mi je bil!

Zvitorog (~~zase~~). No, ta je moral biti pa že prav pošteno neumen. (~~Franici.~~) Ali je bil kaj lep?

Franica. O pač! (~~Na pol sramožljivo~~).
Ali, gospod, vi ste še lepši. (~~Pogleda ga~~).
M-hm!

Zvitorog (~~spusti smehljajoč se njeno roko~~).
Originalno dekle! Kako se mi laska! Le potrpi, punčika, jaz pa ne bom preneumen.

Franica (~~boječe~~). Ali sem vas morda razžalila?

Zvitorog (~~prime jo za roke~~). Bog obvaruj, saj te ljubim! Umrl bi zate!

Franica (~~pogleda ga~~) Ali je to res?

Zvitorog. O prav res. (~~Zase~~). Kako me gleda! (~~Na glas~~). Franica, ti moraš z menoj!

Franica. Kam pa?

Zvitorog. V mesto, k meni na dom.

Franica. Ali, vi ste tako imeniten gospod, jaz-jaz pa —

Zvitorog. Ti si pa jako ljubezniva deklica! Franica, ali hočeš z menoj?

Franica. O pač, šla bi že.

Zvitorog. Kako pa moreš odtod proč?

Franica. Ušla bom, saj mi tako ni všeč.

Zvitorog (~~silno vesel zase~~). To vam bo komedija! Strašno mora biti zaljubljena. (~~Ogleduje jo~~). In kako si lepa, rudeča, zdrava, kakor breskev.

Franica. I — menda že!

Zvitorog. Tu je moja roka, da prideš, za zastavo poljubček. (~~Heče jo poljubiti.~~)

Franica (~~iztrga se mu~~). Na, na, poljubčka ne dobite poprej, kakor šele, kadar bom vedela, če me imate res radi ali ne.

Zvitorog (~~se še bolj ogreje~~). Kako naj ti torej dokažem? Prisegam ti!

Franica. Jaz imam rajši kaj pisanega, kakor pa kaj priseženega. Zapišite mi torej na kak listek, da me ljubite.

Zvitorog. Čemu?

Franica. Tako rada bi imela kako vaše pismo.

Zvitorog (~~zase~~). Dekle je lepo, ali neusmiljeno zabito!

Franica. Oh, prosim, prosim!

Zvitorog. No, če ti bo to v nebesa pomagalo, v božjem imenu. (~~Vzame vizitnico in piše s svinčnikom. Piše in bere obenem.~~) Ljuba Franica! Jaz te neizmerno ljubim.

Franica. O moj Bog, kako je to, lepo! Prosim, gospod, zapišite še, da le samo mene ljubite!

Zlatorog. To se že tako razume!

Franica. Prav lepo vas prosim!

Zvitorog. No, naj bo! (~~Bere~~) Jaz te neizmerno ljubim (~~piše in bere~~), le edino tebe!

Franica. O hvala, hvala. (~~Vzame vizitnico.~~)

Zvitorog. No, ali si sedaj srečna?

Franica. I — menda že! (~~Skrivaj Zvitorogu.~~) Saj bi ne bila nič zahtevala, pa sem si mislila, da imate radi le mojo sestro.

Zvitorog (~~v zadregi~~). Kaj pa še?!

Franica. No, Ana, ta je vam tica, kako vam laže! Baha se namreč, da bi se gospod iz ljubezni do nje celo usmrtili!

Zvitorog (~~razžaljen~~). Neumna goska!

Franica (~~jako vesela~~). O prav lepo vas prosim, milostni gospod, zapišite mi še neumno gosko k drugemu.

Zvitorog. O ne!

Franica (~~dobrikavo~~). Če vas pa prav lepo prosim! Če me imate res kaj radi!

Zvitorog (~~zase~~). Lej, lej, kako ljubezniva ti zna biti. (~~Franici~~) Ali dobim potem poljubček?

Franica. (~~Zopet jako neumno~~). I — menda že!

Zvitorog. Naj bo torej! (~~Vzame ji vizitnico, bere~~). Jaz te neizmerno ljubim, le edino tebe, (~~piše in bere~~), kajti tvoja sestra je neumna goska! (~~Dá ji vizitnico~~) No, sedaj pa poljubček! (~~Hoče jo poljubiti~~)

Franica (~~umakne mu se~~). Takoj, takoj!
(~~Zbeži nazaj in kliče.~~) Ana! Ana!

Zvitorog (~~prestraši se~~). Franica, kaj pa misliš?

Franica. Saj se moram vender pobahati z vašim pismom! Ana!

Zvitorog (~~hitro za njo~~). Ali si neumna?!

PETI PRIZOR.

Ana. Prejšnja.

Ana (~~z desne strani~~). Kaj pa hočeš? (V zadregi.) Gospod Zvitorog!?

Franica (~~da ji vizitnico~~). Na, to^{le} beri!

Zvitorog (~~hlasta po vizitnici~~). Sama bedarija!

Franica (~~zadržuje ga~~).

Zvitorog. Ne, ne, nikari ne berite!

Ana (~~here, prestraši se in zre osramočeno v tla~~). Prav mi je, to kazen sem zaslužila.

Zvitorog. Franica, ti, — ti, — ti si pa že od sile neumna!

Franica. No veste kaj, ne brenčim ravno še ne! Še celó svoji sestri sem zopet k pameti pripomogla. (Vzame Ani vizitnico iz rok.)

Zvitorog. Kaj, kako, ti si mi zavravno nastavila limanice?

F r a n i c a (Zasramljivo). I — menda že!
(Zbeži na levo).

Z v i t o r o g (čaka, da je vse mirno, potem pa govori glasno in določno). Hudobna deklina! To mi boš pa še obžalovala. Eh bien! Eh bien! (Jako uljudno Ani.) Krasna gospa, oprostite, saj ni bilo drugega, nego šala, gola šala.

A n a. Gospod Zvitorog, jaz sem si svojo kazen zaslužila in jo tudi rada sprejemam. Vi ste pa kljub svoji elegantni opravi vendarle bolj surovi, nego najsurovejši črednik!

Z v i t o r o g (prestrašeno). Črednik, črednik, črednik!

ŠESTI PRIZOR.

D o m e n. Prejšnja.

Z v i t o r o g. To je preveč! Nikdar več me ne bo v vašo gostilnico.

A n a. To mi bo le na čast!

Z v i t o r o g (razžaljen). Eh bien! Eh bien! (Vzame puško in zagleda Domo.) O, vi tukaj, gospod krčmar! Obžalujem, da me je ravnokar vaša gospa razžalila. Dà, prav hudo razžalila in bom odslej nadalje zahajal s svojimi prijatelji k vašemu sosеду, k »zlatemu volu«.

Domen (~~ki je bil takoj ob začetku prizora~~
~~mej vratmi na desni, stopi naprej in pravi Zvito-~~
~~rogu~~). Prav hvaležen Vam bom, če ostanete
mož beseda! Taka govedina spada le med
vole!

Zvitorog. Kako, kako? (~~Razžaljen~~.) Eh
bien! Eh bien! Eh bien! (~~Po sredi venkaj~~).

Domen (~~prav srčno~~). Ana, krivo sem te
sodil; oprosti mi!

Ana (~~prisrčno~~). Moj ljubi, moj dobri, moj
pošteni mož! (~~Prime ga za roko~~.) Jaz te mo-
ram prositi oproščenja.

Domen (~~ginjen~~). O moj Bog, kako sem
srečen!

Ana. V oči mi poglej! Kakor mi ondi
vidiš punčico v očesu, tako gotovo te nočem
nikdar več žaliti.

Domen (~~srčno~~). Moja ljuba ženka!

SEDMI PRIZOR.

Jeklen. Ana. Domen.

Jeklen (~~v nedeljski opravi s palico v roki,~~
~~pride skozi srednja vrata~~).

Ana (~~veselo~~). Oče! (~~Hiti mu naproti~~.)

Domen (~~gre mu naproti~~). Pozdravljeni
oče!

Ana. No, to je lepo, da ste prišli. (~~Vzame mu klobuk in palico.~~)

Jeklen (~~resnobno~~). Zdrav, Domen! (~~Pozdravi ga.~~)

Ana (~~skozi duri na desni~~). Franica, Franica, oče so tukaj! (~~Odide po sredi.~~)

Domen (~~Jeklenu~~). Prav veseli me! Sedite, oče! No, kako se vam pa kaj godi?

Jeklen (~~sarkastično~~). Kako se mi godi? Moja lepa preteklost je pokopana, sedanjost za smrt bolna in bodočnost pa neozdravna. Sedaj si pa sam misli, kako se mi godi. (~~Smeje se sarkastično.~~)

Domen. No, no, — ne bo take sile. (~~Smeje se.~~)

OSMI PRIZOR.

Franica. Ana. Domen. Jeklen.

Jeklen (~~Domnu~~ ~~britko~~). Če je le res! (~~Ostro Franici, ne da bi jo pogledal.~~) Pojdi po svojem delu!

Franica (~~počasi in žalostna odide na desno~~).

Domen (~~proseče~~). Oče, oče, ne bodite mi tako trdi!

Jeklen. Le pusti me; še predober sem bil svojim otrokom. (~~Sede.~~)

A n a (~~prinese vina~~). Kako pa, oče, da ste danes semkaj prišli? (~~Naliže mu.~~)

J e k l e n (~~ne da bi jo pogledal~~). Boš takoj izvedela.

D o m e n (~~Ani~~). Slabe volje so.

J e k l e n (~~Domnu~~). Ljubi moj prijatelj, ti še ne veš, kaj se staremu človeku vse lahko primeri.

D o m e n. I kaj pa je vendar bilo?

J e k l e n. Saj veš, da sem Gorjancu Rustana prodal.

D o m e n. Da, da, o božiču, ko sva bila pri vas.

J e k l e n. Ker je bil Rustan še mlad in tako lepo pegast, varoval sem ga. Upregal sem ga le v lahke vozove in pa v nedeljo smo se v cerkev vozili ž njim. Več ga pa ~~nisem izkušal~~. Gorjancu je bil žrebec tako všeč, da mi ga je preplačal. Kaj je bilo torej storiti? Prodal sem mu ga. Ker je Rustan pri meni dobro vozil, mislil sem si, da bode tudi ondi dobro vozil, in bil sem mu porok za vse napake.

D o m e n. No, in ali ima katere?

J e k l e n (~~bitko~~). Ima jih ima! Upórna je postala mrha!

A n a. Lepi Rustan?

Domen. Hm — kaj hočete storiti!

Jeklen. Kaj? — V časti so mi lasje osiveli, — zaradi Rustana si časti ne dam oblatiti.

Domen. To je pa jako kočljiva stvar!

Jeklen. Kadar gre za čast, ne sme nam biti nič kočljivo. Sem že Pavleta z novci tjakaj poslal, da ga mi pripelje domu. Vpregal ga bom in na polju ga že ozdravimo. Če se mu je pri Gorjancu godilo predobro, vpregel ga bom pa jaz že s takim tovarišem, da si bo premislil zaostajati. — (Molk. Pogleda na Ano, potem pa na tla.) In ker sem pa že ravno tukaj, da ne pojdem prazen domov, naj se pa še tvoja žena napravi, — pojde z menoj, — vzamem jo za nekaj časa domú.

Ana. } Mene?

Domen. } Mojo ženo?

Jeklen (ustane). Če mi je že zaradi neumnega konja tolikanj na svoji časti, mislita si lahko, da mi bo zaradi svojega otroka še več.

Domen. I kaj pa imate, oče?

Jeklen. Obljubil sem ti — svojo Ano — in dejal, da ti bo zvesta in pridna žena. Jaz sem se ti zlagal!

Ana (prestrašena). Za Boga svetega!

Dom en. Oče, kam pa mislite?!

Jeklen Tvoja žena je sinoči pri vodnjaku poljubljala gospoda Zvitoroga.

Dom en. Oče, tega vam ne verjamem. (Pogleda Ano). To ni res!

Jeklen (Domnu). Ti se nikari ne vtikaj! Ti nič ne veš! Mož je vedno zadnji, ki izvé, — kadar mu je žena nezvesta. (Ani.) Ali si ga res poljubila? Dà ali ne! Ali nič ne odgovarjaš?

Ana (molči v zadregi).

Dom en (Ani). Ana! reci, da ne! Saj ni res!

Jeklen. Ti si tiha, — odgovor je torej jasen. Vzemi svojo obleko, — ti greš z menoj!

Ana (ki je stala obupno, kakor kip, mirno, dvigne roke in prosi). Oh, oče, le te sramote ne!

Jeklen Kaj pa si jo nakopavaš sama na glavo? Ti greš z menoj!

Dom en. Jaz ne dovoljujem!

DEVETI PRIZOR.

Franica. Prejšnji.

Franica (se prikaže na vratih in posluša).

Jeklen (Domnu). Ali tako, ali pa tako! Ali ubogaš, kar jaz ukazujem, ali pa se nič več ne poznamo!

Domen. Ana! Govori vendar, — povej jim no, da si ravno danes Zvitoroga sama iz hiše zapodila! Reci jim, da si nedolžna!

Jeklen (~~pomentjivo~~). Če bi bila res nedolžna, lahko bi se izkazala. (~~Prijazno Domnu.~~) Glej, Domen, ti imaš gostilnico in moraš vsakemu dovoliti, kdor želi v tvojo hišo. Pri meni tega ni. K meni gospodje lovci ne prihajajo. Vrh tega pa pred vhodom visi lepo število cepcev, s katerimi se sicer ne strelja na daleč, pač pa se na blizu gotovo zadene ž njimi. Vidiš, da imam moč in oblast sitnega Zvitoroga iznebiti se. In če je tvoja žena sama preslaba, da bi si uspešno čuvala svojo čast, pomagal ji bom še jaz. Morda, da jo kaj okrepčam. Kadar se mi to posreči, privedem ti jo zopet. (~~Ani.~~) Voz je naprežen, nikari me ne mudi!

Ana (~~hoče iti~~).

Domen (~~prime Ano za roko in jo zadržuje; resnobno Jeklenu~~). Ne, žene pa ne pustim stran. Jaz sem njen mož in le moja je odločilna beseda.

Jeklen (~~jako resen~~). Res je tako! Ne ugovarjam! — Toliko ti pa pravim, če ti je moja skrb za vajino čast odveč in če ti ta mala sramota še ni odprla oči, — doživiš

kmalu še večjo. (~~Silno razžaljen.~~) Jaz — jaz vaju nič več ne poznam, — ne tebe in ne svoje hčere. (~~Hoče oditi po sredi.~~)

Franica (~~prepreže mu pot in mu ponudi vizitnico~~). Oče, stojte!

A na (~~vizitnico ugledavši, ustraši se~~). Franica, kaj si storila? Kaj hočeš s tem?

Jeklen (~~bere, prestraši se~~). Franica, ti si torej tako spridena?

A na (~~hiti k njemu~~). Oče, ne verujte ji! Franica je nedolžna!

Jeklen. (~~Ne da bi na to kaj dal, Franici.~~) Ti si tako malopridna!?

A na. Saj ni res, — Franica se hoče za mojo čast žrtvovati.

Jeklen (~~veselo prime Ano za roko in stopi ž njo nekoliko naprej. Opravičuje se.~~) Grešnik se je torej zmotil. Krivico sem ti storil, — ne zameri!

A na. Ne, oče — jaz sem kriva.

bas Jeklen (~~malone razžaljen~~). Molči, — kaj bi govorila! (~~Gre k Franici in ji jako strogo reče.~~) Franica! Na hvalo ti je, da imaš še toliko časti in da sramote ne pustiš na svoji sestri. Sicer bi te zapodil!

A na (~~proseče~~). Oče, oče!

Jeklen (Ani). Ana, le miruj! (Franici.) S teboj pa še enkrat poskusim, če se boš dala privedi na pravo pot. Kaj bom ukrenil, tega sedaj še ne vem!

Ana (~~prime ga za roko in poklekne pred njim~~). Oče, bodite usmiljeni, Franica je nedolžna.

Jeklen (~~na vizitnico kažoč~~). Kaj? — Tule je njena nedolžnost črna na belem in ti nikakor nimaš pravice, jemati krivde svoje sestre nasé, ker ji sicer žrtvuješ čast svojega moža. (~~Hoče oditi po sredi~~.)

Ana (~~vstane, zgrabi se z obema rokama za glavo~~). Oče mi ne verjamejo, — sestra mora po krivem trpeti, — oh, kako hudo se mi vendar utepa!

DESETI PRIZOR.

Pavel. Jeklen. Domen. Franica.

Pavel (~~iz srede~~). Oče! Rustana sem pri-
gnal!

Jeklen. Je že prav! Pavle, ali znaš brati?

Pavel. Pač, češnje prav dobro, — s črkami v knjigi mi gre pa nekoliko bolj trdo.

Jeklen. Na — beri! (Dá mu vizitnico. Zbadljivo.) Ti! — Ti si mi spridil Franico!

Pavel. (Hud.) Kaj, — spridil? (S srčnim prepričanjem.) Pod milim Bogom ga nimate boljšega kmetskega dekleta, nego je vaša Franica! (Ozira se bojevito okrog.) Gorje mu, kdor bi rekel, da to ni res!

Jeklen. No, no, le beri, beri!

Pavel (zaničljivo). E kaj te čačke, ki jih ni Franica pisala! To vam je kdo drug načekal!

Jeklen. In poljubljala je tega čečkana pri studencu.

Pavel. To vam je morda rekel Grešnik!

Jeklen. Ona sama priznava.

Pavel. Ona že ve, zakaj da kaj takega priznava.

Jeklen. Ti torej ne veruješ?

Pavel. Nikdar! In nikdar ne! Pojdite, pojdite s takimi čenčami! Če Franica meni, ki me ima že dve leti iz vse duše in vsega srca rada in ki mora trpeti in težave prenašati zaradi mene, do sedaj še ni dala nobenega poljubčka, — pa mislite, da bo ona takele mestne postopače poljubljala!? In če bi mi ona prisegla, da je res, če bi jo sam videl, pa še ne verjamem. (Raztrga vizitnico)

in jo vrže na tla. Z velikim ognjem.) Kdor je v tako izredno srce, kakor ga ima Franica, pogledal tako globoko, kakor sem to storil jaz, ta mora imeti tudi izredno zaupanje, — in jaz ga imam!

Franica (sklene roke, in veselja tresoč se, pogleda Pavleta). O Pavle!

Jeklen (zase). Ljubezen je bila še svoj živ dan slepa. (Pavletu.) Pavle! Franico hočem domu vzeti, če me ti oprostiš obljube, ki sem ti jo storil — prelomiti je ne maram! Ali hočeš prostovoljno od nas?

Pavel. Oče, Franici na ljubo, kadar hočete. Četudi morda ne najdem takoj službe, nič ne dé; Franici na ljubo bom tudi rad nekoliko lačen in če bo treba, — pojdem tudi beračit.

Domen. Pavle, ali hočeš priti k nam?

Pavel. Pa še kako rad, — še danes, če hočete.

Domen. Daj roko! (Dá mu svojo). In mater tudi lahko pripelješ s seboj.

Jeklen. Prav priden in dober hlapec je, ali za našo hišo je bil velika nesreča. (Odide na desno.)

Franica. O Pavle, kako sem ti hvaležna!

Domen (odide z Jeklenom).

Pavel (gorko). Ljubezen ima le eno samo solnce in to je zaupanje.

Franica. Da boš vedel, komu da zaupaš, rečem ti, četudi naju loči usoda — le tvoja sem vendar! Le zaupaj mi tako zvesto, kakor te imam jaz rada!

Pavel (navdušen vzklikne). Franica!

Franica (razpne roki). O ti moj Pavle!
(Objameta se.)

(Godci godejo refrén Andrejčkove pesni.)

Zastor hitro pade.

*Se mič se ne razposlji - Franca se
Druke ne odhaja - morda Franca
Druke Franca. Morda Franca
Druke Franca. Morda Franca
Druke Franca. Morda Franca*

Četrto dejanje.

Prizorišče kakor v prvem dejanju, le klopi ni in pa nadstrešja, pod katerim je Franica počivala v prvem dejanju. Ko se dvigne zastor, je na odru polumrak, ki se pa umika vedno večji temi, tako da je skoraj popolnoma noč, ko nastopi Andrejček.

PRVI PRIZOR.

Jeklen. Grešnik.

Jeklen (~~pride z Grešnikom~~): Pustiva pogovor. Lahko noč!

Grešnik. In vendar mora Franica biti moja, ta dan bom še doživel!

Jeklen. Če nimaš boljše bodočnosti, godilo se ti bo slabo. Franica te noče, siliti je pa ne morem.

Grešnik (~~zvito~~). Če vam le ne bo žal.

Jeklen. Kaj bi mi bilo žal? Pavle je pri zetu in mi ne sme v hišo, in Franica je tega pol leta, kar je zopet doma, prav pridna.

Grešnik (hudobno). I, kaj Pavle! Tega se vam pač ni bati. Ali kaj pa gospod Zvitorog? Vselej, kadar pride na lov, se plazi ponoči okoli vašega doma. (Sarkastično.) Ali poznate srno, ki jo išče Zvitorog? A?

Jeklen. Lahko noč, Grešnik! Imam že zadosti tvojih povesti, saj merijo vse na eno in tisto. O mojih otrokih veš le vse najslabše, dobrega pa niti toliko ne, kar je za nohtom črnega.

Grešnik (razžaljen). Tako? Ali sem jim morda kdaj še krivico delal? Ali ni res Franica Pavletu dala prstana? In — kaj pa potem — poljubček pri vodnjaku? A? Kaj pravite. (Ponosno.) Če jaz kaj rečem, mora biti res. In prav tako se vam bo tudi z Zvitorogom dokazalo.

Jeklen (bridko). Če si me le zaradi tega spremil, da mi iznova sumničiš Franico, rečem ti, da bi bil rajši hodil sam. Opravil si že. (Hoče v hišo.)

Grešnik (Za njim). Oče Jeklen, še eno besedo! Jutri mi je plačati davek, — denarja ni — in ga nikakor ne morem spraviti sku-

paj. Ali bi mi hoteli posoditi 50 goldinarjev?

Jeklen. To bi bil neumen.

Grešnik. Oh, le še sedaj mi pomagajte!

Jeklen. Sosed, pomisli vendar, da sem ti že tako več posodil, nego je vsa tvoja beračija vredna. Kam pa misliš?

Grešnik. No pa vsaj 20 goldinarjev; te pa v resnici moram imeti, če ne, me zarubijo jutri.

Jeklen. Tako daleč se pride, če je kmet povsod, kjer bi ga ne bilo treba, — le pri kmetiji ne. Po kaj pa ti je treba z gospodo hoditi na lov — biti velikega gospoda dim, — v žepu pa nositi kačo? Kdor hoče biti gospod, mora imeti kaj pod palcem. Ali si razumel? Jaz ne dam ničesar več! (Odide v hišo.)

Grešnik (sam gleda za njim). Če mi nočeš pomagati, pa še nauke zase obdrži, — skopuh sivi! No, le počakaj! Boš že še plačeval! Jaz bom tvoje plesnive križavce že še zmešal, da se bodo med svet kataljali, kakor otroci po travniku. (Hoče oditi.)

Oder se temni.

DRUGI PRIZOR.

Grešnik. Matija.

Matija (okoli vodnjaka se ozirajoč, napol glasno). Grešnikov oče!

Grešnik (napol glasno). Kdo pa kliče?

Matija. Jaz — Matija. (Pokaže se.)

Grešnik (veselo). A ti si! (Skrivaje.) No — kako je? Ali si dobil gospoda Zvitoroga?

Matija. Seveda sem ga, — tu je njegov klobuk. (Dá Grešniku eleganten lovski klobuk s srnjakovo dlako)

Grešnik (vzame klobuk). Pri moji veri! Ti si mož! Kako fin klobuk!

Matija. Gospod Zvitorog vam sporoča, da jo Franici le dobro zagodite. Rekel je, da je silno hud nanjo. Pa en goldinar mi je dal. Dà!

Grešnik. Jaz ti bom pa novo obleko napravil, če se mi vse posreči. — To ti pa pravim: Gorje ti, če komu le besedico zineš!

Matija. To bi bil neumen!

Grešnik. In če te prav zasačijo, moraš molčati kot grob, sicer se ti bo slabo godilo. Jaz bi ti moral kar vrat zaviti.

Matija. O, jaz že ne bom nič povedal. Ne besede ne. V zaporu sem se jako dobro

naučil, kako je treba lagati in tajiti. O, to pa to!

Grešnik. Hajdi torej! (Odideta za hišo.)

Matija. Kdor nič ne pove in nič ne prizná, pokoriti se mu ni treba za nič. Ha, ha! (Z Grešnikom zadaj proč.)

TRETJI PRIZOR.

Noč.

Andrejček.

Andrejček (pride počasi od vodnjaka semkaj in to od zadnje strani. Ozira se). Ta veter — ta veter — ta veter mi ni prav nič všeč. Drugo vreme bo! Pa še prav res. (Hud.) Sam ne vem, kako je to, da vselej, kadar imam pri Grešniku svoj dan, vselej kaj pride. Ali je prav salamensko mrzlo, ali se pa bliska. (Proti nebu ozirajoč se, dobrovoljno.) O ti nebeški oče! Prav nič več ne misliš na svojega Andrejčka? Ha, ha! (Smeje se in stopi bolj naprej.) Kadar je huda ura, tedaj nisem rad sam v gozdu, — jaz že ne — tedaj sem najrajši med znanci. Tole hišo pa poznam, — pse poznam — in hleva poznam. (Smeje se.) Lej ga no, — kako bi jih le ne poznal, teh starih svojih znancev, če sem štirideset let

služil mej njimi! (Pokaže na Franičino okno.) Tu gori le pa spava moja Franica. (Samoza-vestno.) Če bi mi kaj bilo, — kar poklicati mi je treba — in takoj bi mi pomagala! — Le spančkaj, Franica moja, saj grem jaz tudi spat. Lahko noč! (Gre h hlevnim durim, kjer odloži palico in košek.) Tukajle se bom položil. (Koš nasloni pred hlevni prag.) Koš je moja blazina. (Vzame staro suknjo iz koša in jo razgrne pred pragom.) Zimska suknja je moja pernica. (Vzame jopič iz koša.) Tale jopič — létenski je — bode mi pa za odejo. (Leže — glavo položi na koš, z jopičem se pa pokrije. Govori, kakor bi se Bog vé kako dobro počutil.) A! — kako se prilega! — Sedaj naj se bliska kolikor hoče, — samo da sem pod streho, pa sem dober! O ti moj Bog, kako bi bil marsikak revež vesel, če bi imel takole pri-bežališče. — Ko sem čredo pasel, sem spal v sobi. Na to me je pa začela moč zapuščati in zopet sem moral v hlev, — iz hleva na steljo, — iz stelje pa celo v gozd, ha, ha! (Smeje se.) Poleti, kadar je gorko — o tedaj je v gozdu jako lepo. (Dremlje.) O tudi lepo! — Tudi lepo. — O, tudi — lepo. (Poje na pol glasno.) Ves svet je grozna blaznica! (Spi.)

ČETRTI PRIZOR.

Veter.

Grešnik. Matija. Andrejček.

Grešnik. Ondile je Franičino okno. (Pokaže.) Tukaj postavi lestvo!

Matija (prinese lestvo in jo nasloni k oknu)

Grešnik. Tako, sedaj pa le brž góri! Tu imaš klobuk. (Da mu ga.)

Matija (vzame klobuk in leze gori).

Andrejček (poje prav po tihem speč) Blaznica!

Grešnik (ustráši se). Tiho! Kaj je to? (Posluša.)

Matija. O nič ni, nič. Veter tuli, kakor volk!

Grešnik. Okno odpri in vrzi klobuk v sobo!

Matija (poskuša na okno). Okno je od znotraj zaprto.

Grešnik. Strela! (Pomišlja.) Nič ne de, — le pritisni!

Matija (pritisne). Je že odprto.

Grešnik. Vrzi klobuk noter!

Matija (ga vrže). Je že notri.

Grešnik. Sedaj pa le brž doli in teci, kar moreš!

Mati ja (zopet na tleh). Dobro se je izvršilo. (Izgine zadaj skozi lesa.)

Grešnik (gre k vežnim vratom, potrka in pokliče). Jeklen! Jeklen! (Zbeži tudi skozi lesa.)

Andrejček (v polspanju, skloni se). Zdi se mi, da sem slišal Grešnika. (Gleda okoli sebe.) O ne, sanjalo se mi je. (Hud.) Strela, da se mi je moralo o Grešniku sanjati! Povsod se ga ogibljem, cigan pa lazi še v sanjah za menoj. (Leže zopet.) Cigan tak — ciga — nast. (Speč.) Ciganski cigan!

PETI PRIZOR.

Vihar.

Franica. Jeklen. Andrejček.

Franica (pokaže se v beli nočni obleki ob oknu). Kaj pa je bilo? (Pogleda venkaj.) Moj Bog, kako divjá vihar!

Jeklen (pride iz veže). Kdo pa je butal ob duri?

Franica. Ali ste vi, oče?

Jeklen (pogleda gori). Kaj pa, ti še čuješ, Franica?

Franica. O nič. Veter mi je okno odprl. Lahko noč! (Zapre okno.)

Jeklen (~~sam, okoli pogleda, vrne se~~). Zdelo se mi je, kakor da bi bil kdo po vratih tolkel in me klical. (~~Trči ob lestvo.~~) I, kaj pa je to? Lestva? Kako pa je lestva semkaj prišla?

ŠESTI PRIZOR.

Jeklen. Grešnik. Andrejček.

Grešnik (~~pride od zatišja, tajnostno~~). Jeklen! Jeklen! Sem ga že ujel.

Jeklen. Koga? Kaj?

Grešnik. No, mestnega postopača (~~tajnostno~~) Zvitoroga.

Jeklen (~~ustrahi se~~). Zvitoroga? Kje?

Grešnik. Ko ste mi mojo prošnjo odbili, šel sem tjakajle k vodnjaku, na kateri sem se naslonil in premišljeval, kako bi si pomagal. Pri tem sem pa tudi zaspal. Kar slišim ropot, kakor da bi kdo kako lestvo pristavljal, in koj na to čul sem šepetanje. Poslušam — poslušam — vlečem na ušesa in spoznal sem glas Franičin in Zvitorogov.

Jeklen (~~kakor od strele zadet~~). Glas moje — Franice?

Grešnik. Prigovarjala mu je, da naj lestvo odstrani. Oče bi jo lahko opazili. On

je pa le moledoval in stokal: »Oh, samo na jedno besedo — le na jeden poljubček!« — No, — končno se je Franica udala in je okno odprla.

Jeklen (~~prestrašeno~~). Grešnik, ti me hočeš proti mojemu otroku nahujskati! — To ni res!

Andrejček (~~zbudi se in polagoma dvigne~~).

Grešnik (~~razžaljen~~). Kaj ni res! Torej je lestvica ondile tudi laž in pa Zvitorogov klobuk. — No, saj meni je vse eno. — Naj bo, kakor hoče.

Jeklen. Kaj? — Kje je Zvitorogov klobuk?

Grešnik. Ne besedice vam več ne povem! Lahko noč!

Andrejček (~~na pol glasno, za-se~~). Glej ga no, saj je vendarle res Grešnik; torej se mi vendar ni samo sanjalo.

Jeklen (~~gre za Grešnikom~~). Petdesetak dobiš jutri; kaj pa je s klobukom?

Andrejček. Klobuk izdelavata. (*Poslušaj.*)

Grešnik (~~potegne Jeklenu izpod Franičinega okna popolnoma v ospredje~~). Prav skrivnostno in večkrat se na okno ozirajoč, kakor bi se bal, da bi ga kdo zmotil). Kaj li je! — Hm, ko je Zvitorog gori lezel, — planem k lestvi in

prav tisti čas, ko je on glavo skozi okno pomolil, zakričim »Stoj!« ter ga potegnem z lestvice doli.

Andrejček. Strela naj me počí, če le besedico razumem!

Jeklen. O moj Bog, moj Bog, to moram doživeti.

Grešnik. On jo je pobrisal, kakor bi bil smodil za njim. Tekel sem za njim, toda, moj Bog, kako mi je bilo mogoče v taki temi ujeti ga!

Jeklen. In kaj pa je s klobukom?

Andrejček. Aha! — Jeklenu so klobuk ukradli. He, he!

Grešnik. Tisti hip, ko sem ga zgrabil, mu odleti klobuk in pade v Franičino sobo; on jo je pa gologlav pobrisal.

Jeklen. Če najdem klobuk — potem — potem —!

Grešnik. Če ga Franica med tem že ni skрила, — mora še biti zgoraj. In če je klobuk še gori, — ali mi daste potem Franico?

Andrejček (čudi se in vstane). Ka-a-a-j?

Jeklen. O tem bova govorila jutri.

Grešnik. Lahko noč. (Odide.)

Po malem se bliska.

Andrejček Ali sem začaran? — Kaj pa slišim?

Jeklen (proti Franičinemu oknu zasramuje). Veter ti je okno odprl? Vihar menda! Kaj pak! (Grozeč.) Najprvo se oglasi vihar, potem pride pa šele huda nra. (Odide v hišo.)

Andrejček. Grešnik je šepetal, kakor pri spovedi, Jeklen kolne, tú-le pa ni vse v redu. Naka, ni pa ni! In kako Jeklen ropota po hiši! Kakor bi bil obseden!

Po malem blisk, — v daljavi grom.

Andrejček (stopi naprej). Jej, jej, če bi bil le bolje slišal. Zaradi klobuka vendar ne bo ponoči toliko šundra! (Posluša.) In kako razbija! Ali je znorel?

SEDMI PRIZOR.

Andrejček. Jeklen. Neža.

Jeklen (vrže zveženj obleke skozi duri). Tu imaš svoje cunje in venkaj iz moje hiše. (Odide v hišo.)

Neža (pride iz hiše, opoteka se na sredo odra, kjer se obrne in gre zopet proti hiši: Podpre roke ob boke in upije jezna). Ti živina, ti! (Jezna zase.) Ali je živ človek že kaj takega doživel? Iz spanja pride ta kmet mene budit!

Andrejček (~~spoznavši Nežo~~). I kaj pa je s teboj, Neža?

Neža. I kaj le bo! Praznično obleko sem si bila pospravila, potem sem pa mislila iti spat. Med potem sem pa na stopnicah zaspala. Misli si, kar pride ta prevzetni kmet, pa me zbudi in spodi od doma. Culico mi je pa venkaj vrgel skozi vrata.

Andrejček (~~dvigne culico in jo dá Neži~~). I zakaj pa?

Neža (~~vzame culico~~). Vprašaj ga! Kaj jaz vem? Kmet norí! Pravi, da je moj Pavel njegovo Franico zmotil, da zdaj ni nič vredna. O ti moj Bog, vprašam te vendar, čegava pa je škoda, nego Pavletova, če ni njegova za nič? Kaj pa je treba zaradi tega mene iz spanja buditi. Nesnaga ti!

Andrejček. In pa proč ti je rekel?

Neža. Spodil me je! Skoraj bi se bil celo spozabil nad menoj. Toda jaz si v tem oziru ne dam prav nič reči, kajti spanje imam od Boga, in pri tem tak zarobljen kmet nima prav nobene besede.

Andrejček. Kaj pa je vendar vzrok?

Neža. I kaj le bo? Klobuk nekega mestnega postopača in pa vse, kar je na njem nosil, so našli menda včeraj ali predvčera-

njim ali Bog ve, kdaj je že bilo, v Franičini postelji ali kje že. Saj nisem dobro slišala; bila sem preveč zaspana.

Andrejček. Nikdar naj nebes ne gledam, če tukaj ni Grešnikova malopridnost vmes! (~~Pobere svoje kramo v koš.~~)

~~Bliska se. Grom.~~

Andrejček (~~oprta je medtem že koš~~).
Noter moram, Jeklena moram opozoriti!

OSMI PRIZOR.

Andrejček. Franica. Jeklen.

Franica (napol oblečena, rudeči robec, katerega ji je Ana podarila v drugem dejanju, okoli vrata, pride iz hiše). Ne, tega pa že ne! (~~Pri-
vezuje si predpasnik~~)

Jeklen. Potem pa v moji hiši nikar nič več ne išči, pa tudi k sestri mi ne hodi!

Franica (~~nekoliko prizadeta~~). Tjakaj tako ne grem. (~~Dene črno ruto na glavo.~~)

Jeklen. Ana te ne sme nikakor pod streho sprejeti, kajti zanikrna si in nisi vredna, da bi še stanovala med poštenimi ljudmi.

Andrejček (~~približa se Jeklenu~~). Jeklen! Jeklen, jaz vam bom nekaj povedal.

Jeklen (~~iznova razsrjen~~). Kaj pa se ti ponoči okolo nas potikaš? Strani se spravi!

Andrejček. Oče, nikari se ne jezite! Samo povedati sem vam hotel, da Grešnik ni prav nič vreden!

Jeklen. Ti, ti si tisti, ki ni nič vreden! Ti si pomagal, da je tale (~~pokaže na Franico~~) postala nesramnica!

Franica (~~silno razžaljena~~). Jaz nisem nobena nesramnica! Tega ~~ne zaslužim in ne sprejemem~~.

Jeklen (~~zbadljivo~~). No, no, saj si pridna, le to nesrečo imaš, da v tvoji spalnici moški klobuki rasejo.

Franica. Kaj jaz vem, kdo je klobuk noter vrgel?

Andrejček (~~Jeklenu na uho~~). Gotovo nihče drug, nego Grešnik.

Jeklen (~~odbije Andrejčka od sebe in napade Franico zasramljivo~~). Veter! Vihar, ki ti je od znotraj okno odprl, vrgel ti ga je noter, kaj ne da? (~~Bliska se in grmi~~) Saj klobuki kar po zraku frčé, ha, ha, ha!

Andrejček (~~približa se mu zopet~~). Franica je nedolžna, to sem jaz slišal v spanju.

Jeklen. Morda si boš zopet katero izmisлил, kakor takrat s prstanom, že veš! (Ogleda se okolo.) Če bi imel le kako palico pri rokah, bi te že posvetil!

Franica. Andrejček, molči, moja nedolžnost se že še jasno pokaže.

Jeklen (zasramljivo). Njena nedolžnost, ha, ha, ha, kdo se ti le ne bo smejal!

Franica. Oče, ne zasramujte me! Danes vam ne morem ničesar dokazati, toda dokaz ne izostane in tedaj se bode vaše zasramovanje zadušilo v vaših solzah.

Jeklen. Ali hočeš Grešnika?

Franica. Raje smrt!

Jeklen. Pa smrt, toda nikjer mi ne pravi, čegava si!

Franica. Predno grem, še nekaj prosim. (Proseč.) Oče, ne podite Pavletove matere iz hiše. Kadar izveste, da sem bila nedolžna, denite Nežo v mojo sobo namesto mene. To je moja oporoka.

Jeklen (resno). Ali hočeš Grešnika?

Franica (odločno). Ne! *zabliha*

Jeklen. Nikakor ne?

Bliska se.

Franica. Nikakor ne, pravim vam! To bi bila največja kazen božja, ki vas more sploh dohiteti.

Jeklen. Tudi prav! Sedaj se pa le izgubi, mene že roke srbé.

Andrejček. Jeklen, pamet, pamet! Vreme pogledajte, kakšno je!

Franica. Bog vas obvaruj, oče! Z Bogom!

Andrejček (~~gre k njej~~). Franica, tu ostani!

Jeklen. Ne imenuj me nikdar več očeta, ker ne maram tega sramotnega imena.

Franica (*vzviseo*). V mojih ustih in mojem srcu ostane častno ime. Kadar pa bo očita moja čast, pride na dan tudi vaša sramota! Vas bo sram, da ste bili kot oče tako trdosrčni do svoje hčere. Bog vam je dal sodniško oblast nad menoj, toda vi ste mi krivičen sodnik, ki nikdar ne izprašuje, temveč le obsoja, in sicer svojega lastnega otroka!

Jeklen. (~~malone divji~~). Spravi se mi izpred oči in več mi ne pridi!

Bliska se.

A n d r e j č e k (~~prav~~ pristrčno prosi). Oče Jeklen!

F r a n i c a (~~žalostno~~). Saj že grem, pa prepričani bodite, da me ne boste nikdar več videli! (~~Končno do solz ganjena~~). Toda jaz vam odpuščam, prav iz srca vam odpuščam, ker vem, da ste nedolžni! Bog vas obvaruj! (~~Hoče editi zadaj~~.)

A n d r e j č e k (~~za njo~~, prime se jo za obleko). Franica! Tu ostani!

F r a n i c a (~~brani se~~). Izpusti me! (~~Počasi~~ odide zadaj.)

A n d r e j č e k (~~gre k Jeklenu~~, boječe proseč). Oče, pokličite Franico nazaj! (~~Hiti za njo~~). Franica, ne hodi proč! (~~Teče zopet k Jeklenu~~, boječe proseč.) Prosim vas, oče, pokličite jo nazaj, nazaj!

J e k l e n (~~zarevska nad njim~~). Pusti me! (~~Odide v hišo~~.)

A n d r e j č e k (~~gre k ograji in~~ bojazljivo kliče). Franica! Franica! (~~Zase tožeč~~). Oh, šla je, šla je! (~~Obrne se hitro in naprej hité jezno vpije~~). Jeklen, vi ste trnoglavec, surovež in ... in ... lahko noč! (~~Odide jezen, pri vsakem koraku s palico ob tla buta ter koš z enega plečeta na drugo premetava~~.)

DEVETI PRIZOR.

Pavel. Pozneje Jeklen.

Pavel (~~pride od zadaj~~). Ali je to druga zemlja, da tako lahko hodim po njej; in ali so mari druga drevesa, da se mi vidi gozd tako lep? (Pogleda na hišo.) In hiša šele. In okno! (Pokaže gor.) Franica, le samo na eno oko bi te rad videl in zadovoljen bi bil. Danes, no, danes je zame v resnici vesel dan. Ni ga tiča, da bi tako lahko semkaj letel kakor sem jaz hitel, da Jeklenu dokažem, kakšno hudičevo prekanjenostjo da Grešni zalezuje Franico. (Potrka na vežne durij. Oč Jeklen!

Jeklen (~~znotraj~~). Kdo pa je?

Pavel. Sporočilo imam do vas!

Jeklen (~~odpre pritlično okno~~). Kdo je?

Pavel. Jaz, Pavel!

Jeklen (~~jezen~~). Ti? — Stran se sprav

Pavel (~~mirno~~). Poprej vam moram nekaj sporočiti.

Jeklen. Ne maram nobene besede o tebe!

Pavel. Sprejmite pa vsaj pismo.

Jeklen. Iz tvoje roke prav ničesar!

Pavel. Morate ga — v pismu je čast
Franice — pisala sta ga vaš zet in vaša hči!

Jeklen. Daj sem! (Vzame pismo.) Zdaj
se pa izgubi! (Zaloputne okno.)

V sobi se pokaže luč.

Pavel. Lahko noč! (Umika se, ozre se
preti Franičinemu oknu, govori poluglasno.) Fra-
nica! — Ne sliši me. — Spi. — Lahko noč!
(Hoče iti — pa hipoma obstoji.) Stoj! Grešnik
še ne vé, kaj je danes skupil Zvitorog, kar
bi bilo Grešniku kakor nalašč o tem hudem
vremenu. (Stopi naprej, odločno.) Tu ostanem.
Morda pride prav danes z Zvitorogovim
klobukom semkaj (grozeč se) in če pride, na-
pravil mu bom jaz šopek nanj, da ga gotovo
ne bo pokazal na nobenem shodu.

Jeklen (kliče znotraj). Anže! Šimen!
(Pride iz veže, držeč v levici razpečateno pismo,
v desni pa svetilko, gre proti skednju.) Šimen!
Jože!

Oder se nekoliko razsvetli.

Jeklen (ugledavši Pavla, prijazno). O Pavle,
ali si še tu?

Pavel. Kaj pa je, oče?

Jeklen (bojazljivo). Danes — nocoj?

Pavel. Kako pa da! Kakor v pismu
berete, tako je bilo! Zvitorog je začel z ženo

»pri zlatem volu« svoj dirindaj, — »zlato vol« ga je pričakal, danes zvečer zasačil in pobodel. Desno oko mu je izbil, in takega so k nam prinesli. Nato smo poslali po zdravnika, da ga je obvezal, potem ga je pa Domen peljal v mesto.

Jeklen (kliče bojazljivo). Šimen! Jože! Kaj se res nihče ne zbudi?

Pavel. Iz gole hvaležnosti in pa ker je bil siromak, je priznal Zvitorog, da je Grešniku poslal lovski klobuk, kateri je Grešnik imel vreči v Franičino spalnico.

Jeklen (pismo zmečka). O psi prokleti! In moja uboga Franica se je resnično žrtvovala za čast svoje sestre?

Pavel. Dà, s tem, da je ozdravila Zvitoroga, oprostila Ano in prinesla v zakon zopet srečo in mir.

Jeklen. In to mi poveš šele sedaj?

Pavel. Ali ste kaj verjeli?! Vaši možgani so trdi, kakor vaše ime. Dokler jekla ne zlomiš, ne uda se ti!

Jeklen (javka). O moja uboga Franica!!

Pavel. Dajte ji mir, — naj spi!

Jeklen. Bog ve, kje sedaj ona spi! Zapodil sem jo v svoji jezi ponoči iz hiše,

ker sem našel klobuk pri njej! Bog vé, kod
sedaj bega ubožica po hosti!

Pavel (prestrašen). Iz hiše ste jo spo-
dili?! (Jeklenu neskončno razžaljen.) Jeklen, vi
ste neusmiljen oče!

Jeklen (prosi). Pavle, pomagaj mi iskati
mojo Franico, bogato te poplačam.

Pavel (prav srečno). Oh, če jo še živo
najdem, poplačal me je Bog sam zadosti
(malone zaničljivo) in mi od vas ni treba no-
benega plačila. (Odide hitre zadaj.)

Jeklen (obupano). Kaj sem storil!! (Po-
krije si z obema rokama obrazi.) Kaj sem storil!!

Andrejček (gre preko spodnjega prakti-
kabela).

Franica (gre čez gorenji praktikabel).

Blisk na blisk osvetljuje oder.

Zastor pade.

Kabli razsvetljeni - arhivski

Peto dejanje.

Gozd na planinah. Spredaj skala, pred njo kamen, kakor kaka klop. Sredi odra na desno stran križ s klečalom. V zatišju skale in sredi ozka steza, ki vodi v prepad. V zatišju se vidi tudi kos ogljarske koč. Zora.

PRVI PRIZOR.

Grešnik.

Grešnik (~~pride s strunastimi zankami od leve~~). Ženitovanjsko pečenko si moram pa vendarle še preskrbeti. Kadar bom Jeklenov zet, popustim ta neslani posel takoj in postanem sam lovski zakupnik. (~~Potegne dva mala drevesna vrhova skupaj, priredi zanko nanja.~~) Pri moji veri, če bi se kaj zaslužiti dalo na zanke, bil bi Grešnik že zdavnaj bogat mož. — Tako! — Že drži. (~~Stopi nekaj naprej.~~) Kar v zanko zaide, ne pride nič več venkaj. (~~Odide z drugimi zankami dalje na desno.~~)

DRUGI PRIZOR.

Svita se.

P a v e l. S t r e l.

P a v e l (~~pride z leve strani~~). Že cele noči sem se okolo potikal, pa nisem bil še prav nič truden; danes pa hodim komaj štiri ure, in že se mi tresejo kolena. (~~Molk. Vzdihne.~~) ~~Trepetajočega srca mi ne morejo nositi.~~ (~~Stopi nekoliko naprej, ugleda križ.~~) Večni Bog, ti mi jo pomagaj iskati! Že sem obupal, da bi jo še našel! Če pa svoje Franice več ne najdem in če bi mi njeno srce iz njenih zvestih oči nič več ne govorilo, no, potem na vsem svetu več ni govorice, da bi jo jaz razumel. — Iz vasi venkaj sem hitel preko sten in kršja, preko plazov in drč, — preiskal sem vsak propad — povsod sem klical: Franica! Franica! — Povsod zastonj. Jok me je celó zasmehoval. (~~Bolestno grozeč.~~) Grešnik, ~~preklete~~ se ti bo ~~slabo~~ godilo, če moram Franici za pogrebom! (~~Molk.~~) Svita se. (~~Pogleda na prizor.~~) Kdo pa tukaj teče? *Strel, strel*

S t r e l (za odrom). Primi, drži ga!

TRETJI PRIZOR.

Grešnik. Pavel.

Pavel (razdražen). Grešnik!

Grešnik (teče brez zank od desne strani).

Pavel (stopi mu na pot). Stoj!

Grešnik (boječ). Pavle, ti si, — pusti me — mudi se mi. (Hoče dalje.)

Pavel (zgrabi ga). Stoj! Odgovori!

Grešnik (hoče se osvoboditi). Pusti me, — meni se mudi.

Pavel (vrže ga ob tla). Pa leži, če nočeš stojé odgovarjati! — Tukaj mi leži, kakor pes, ne — kakor strta kača! — Kaj si storil moji Franici?

Dan je.

ČETRTI PRIZOR.

Strel. Pok. Prejšnja.

Strel (prihiti s puško z desne). Vidiš ga tule je! Hvala, Pavle, da si ga prijel. Logar, zveži ga; ta nama ne sme nič več uiti.

Logar (prinese puško in Grešnikove strunaste zanke, vse odloži). Z njegovimi lastnimi strunami ga bom zvezal, — tega zverinskega tatú. (Poveže Grešnika, ki se brani.)

Strel. Že cele mesece ga zasledujeva; končno sva mu vendar prišla na sled. (Jezn). Včeraj so Oglarjevi svoje edino dete v taki zanki našli, ki je bila nastavljena srnam. Capin je ljudem prav tako nevaren, kakor zverini no, zato ga bomo pa spravili na varno.

Logar (vzame puško in klobuk Grešniku). Vstani, mrhovina smrdljiva!

Grešnik (z rokami na hrbtu zvezanimi, vstane).

Strel. Naprej! Ali to ti pravim, kakor hitro le poskusiš uteči, zapodim ti kroglo med rebra!

Grešnik, Logar in Strel odidejo na levo.

Pavel (ozre se žalostno po nebu). Švitlo je že. — Dan je tukaj. — Solnce se že naznanja. (Žalostno.) Po vsaki noči pride dan. (Srčno.) O ti moj Bog, daj mi v mojem življenju le samo enkrat še sreče solncu posijati. Dodeli mi najvišjo milost, katere te prosim; daj, da najdem svojo Franico! (Odide na desno.)

PETI PRIZOR.

Andrejček.

Andrejček (~~pride, vedno nazaj oziraje se,~~
~~izza prve kulise na levi~~). Iz oči je pa ne pu-
stim, — danes že ne! (~~Stopi naprej.~~) Sedaj,
odkar je dan — tam spodaj v gozdu kleči
in joka. Mislim, da nevarnosti ni več! Vođe
se vsakdo zboji. To sem pa vedel, če si bo
mislila kaj žalega storiti, prišla bo semkaj
k križu. Kajti, da bi niti očenaša ne izmolila,
ne upa si pač stopiti tjà gori pred Boga.
Zato me pa danes s tegale mesta živ krst
ne spravi, danes že ne! (~~Gre k prepadu in po-~~
~~gleda dol.~~) Tukajle je moja ljuba pred pet-
desetimi leti doli skočila, — ker je brez bla-
goslova postala mati — in ker je imela očeta
brez srca! Joj, — to vam je bil dan! (~~Ža-~~
~~lostno vzdihne.~~) In kako dolga je roka tistega
dne! Še danes (~~pokaže na srce~~) steguje se po
meni — čeprav je že petdeset let! (~~Nasmehne~~
~~se bolešno.~~)

ŠESTI PRIZOR.

Franica. Andrejček.

Franica (taka, kakoršna je odšla v 4. de-
janju — na glavi črn robec, na prsih pa svilnat,
rdeč, pride, dočim Andrejček govori, z leve, gre
h križu, kjer poklekne).

A n d r e j č e k (hoče naprej, ugleda Franico, za-se) Franica! (Odloži svoj koš ter Franici pot z njim zastavi, katera vodi h propadu.

F r a n i c a (ugleda ga — resno in začudena). Andrejček, ti tukaj?

A n d r e j č e k. Le moli, Franica, jaz te ne bom prav nič motil! Dobro jutro!

F r a n i c a. Kaj pa hočeš tukaj?

A n d r e j č e k (malone šaljivo). Paziti moram, da se nama veriga pri vodnjaku ne utrga. (Gre k Franici).

F r a n i c a. Stran pojdi, pusti me!

A n d r e j č e k. O ne, rajši bom še nekoliko počakal, da pojdeva skupaj, jeli?

F r a n i c a. Stran se spravi, jaz ti ukazujem!

A n d r e j č e k. Franica, dobro vem, kaj namerjaš; ne za las se ne umaknem.

F r a n i c a. Ali me res hočeš jeziti? Kar sem sklenila, oviral me ti ne boš prav nič.

A n d r e j č e k (hud). Ali hočeš biti res taka, kakor je tvoj trmoglavi oče, ki v svoji jezi dalje dere, ne da bi pomislil, kam in kako?

F r a n i c a. Jaz nisem jezna (bolestno), pač pa sem neizmerno nesrečna.

Andrejček (~~presrečno~~). Franica! Poglej me! Jaz sicer ne vem, na čigavi slami bom umrl, toliko pa vem, da na slami bom. Med vsemi dnevi, kar mi jih je še določenih, dobro vem, da ne bo nobenega več, da bi se ga še lahko veselil. Navzlic temu pa vendarle počakam, da me Bog sam pokliče s tega svetá. Ta, ki mi je življenje dal, naj mi ga tudi vzame.

Franica. Meni ni več mogoče prenašati življenja teže!

Andrejček. Dreyo čaka jeseni, in potem se iznebi listja. Mah ostane zelen, dokler ga sneg ne pobeli. Vsa narava sploh pričakuje svojega časa, le človek je tolikanj strahotepen, da se že zboji in zbeži, ako le črn oblak zagleda nad seboj! Le ta ubogi mah poglej in sram naj te bo!

Franica (~~globoko iz srca~~). Ljubezen so mi prepovedali, časti so me pa oropali — meni ni več živeti. (Vstane.)

Andrejček. Kar ti ljudje prepovedó in česar te ljudje oropajo, povrne ti en sam solčni žarek lahko. Le upaj! Pomisli vendar, kako trdno se Pavel zanaša nate!

Franica (~~silno bolešno~~). Pavel, Pavel! Saj to je ravno! Kako more on še na mojo

nedolžnost verovati, če se hudobni svet z z nočjo, z viharjem in temoto zedini, zaroti in me tako ogrdi, da me mora lastni oče zapoditi iz hiše!

Andrejček. Tvoj oče je blazen in ima jezo kakor volk, ki mu vedno vso pamet požre. Franica, le potrpi, vse se mora pojasniti. (Prime jo za roko.) Pri meni ostani, — nič se me ne boj! Lačna ne boš — toliko že imam. (Prepričevalno.) Kadar grem prosit, prav veliko dobim, ker me imajo dobri ljudje radi. Da! Zate bom pa vse stóril. Prav zares!

Franica. Oh, meni ni več živeti, izpusti me!

Andrejček. Pametna bodi, Franica, tu ostani! (Poprime jo trdneje.)

Franica. Proč moram! Z divjo silo me vleče! Te sramote mi ni mogoče prenašati. (Hoče se mu izpuliti.)

Andrejček (drži se je krčevito). Ne! ne! Jaz te ne izpustim, za ves svet ne, in če mi roke potrgaš, držal te bom naposled s srcem! (Pred njo poklekne na jedno koleno.) Ljuba Franica, prosim te, ostani pri meni!

Franica. Jaz nočem nič več živeti. Bog te obváruij! Pa Pavleta pozdravi! (Izpuli se

mu iz rok, hiti nazaj; Andrejčkov koš jo zadržuje, hoče ga postaviti stran.)

A n d r e j č e k (vstane, kliče). Franica! (Hiti za njo, ter ji rdečo ruto z vrata potegne, drži jo kvišku rekoč.) Takó, sedaj pa le skoči doli, če te ni sram, da te bodo našli brez rute za vratom.

F r a n i c a (ostane z obrazom proti ozadju obrnena in si z obema rokama pokrije prsi). Andrejček, daj mi ruto!

A n d r e j č e k. Čemu ti bo?! Samomorilec nima nobene sramežljivosti. To ruto bom spravil za spomin, da bom vedel, kdaj si bila najmanj vredna, ker si hotela življenje z zaničevanjem končati, čeprav si ga prejela zastonj od Boga. Sram te bodi!

F r a n i c a (vzame črno ruto raz glavo in si jo dene za vrat ter prične prav potihem jokati).

A n d r e j č e k (zase). Pomirila se je, omečilo se ji je — hvala bodi Bogu — več ni nobene nevarnosti. (Gre h križu, oklene se ga z obema rokoma, pogleda gori in zavpije iz vsega srca.) Oče nebeški, ti si vendar dober! (Gre k Franici.)

(Za odrom pojó planšarice. Petje traje do besede: »Pojdi, greva k Oglarjevim!« Mora se toraj zapeti dvakrat.)

Andrejček (prime Franico za roko). Ali jih slišiš? — Planšarice so, ki pojó svojo jutranjo pesem. Poglej jih, sami revni posli, ki nimajo prav nič dobrega pod milim Bogom in nikdar imeli ne bodo, pa se vendar veselé življenja. Ti pa, ki imaš tako zlato bodočnost, hočeš po vsi sili sebi sramoto, Pavletu pa žalost nakopati na glavo!

Franica (ki se je koj pri začetku petja obrnila, mehko in sočutno). Andrejček, nikari mi ne zameri! (Nasloni se mu ob rameni.)

Andrejček (prime jo za roko). Pojdi, greva k Oglarjevim! Ondi se prav iz srca izjokaj, potem pa pogum!

Franica (nasloni se mu na prsi). Oh, Andrejček, kako me imaš pač rad!

Odideta k Ogljarju v kočo.

SEDMI PRIZOR.

Anž e.

Anž e (s prižgano svetilko z leve strani prav počasi). Trikrat sem bil že doma in sem rekel, da nič ne najdem, pa vselej me je zopet zapodil, naj le iščem. (Jezen.) Kje naj jo pa iščem, če mi ne pove, kam je šla!

OSMI PRIZOR.

Andrejček. Anže.

Andrejček (pride iz koč). Oho, lej ga no Anžeta. Ali si ti?

Anže. I seveda sem, pa sam ne vem čemu! Jeklen je Franico zapodil z doma, ker je Grešnik rekel, da menda ni dosti vredna. (Imenitno.) Ti, Andrejček, ali že veš kaj novega? Grešnika so zaprli. Zvezali so ga in pred seboj gonili, kakor prodanega prešiča. To se mi dobro zdì! To je kaj prav! Joj, joj, to mu privoščim! To se mu spodobi! (V prizoru grozeč se.)

Andrejček (radovedno). In kaj pa je s Franico?

Anže. No, le počakaj! Ko odide Grešnik, pride Pavel in razloži Jeklenu, da Franica ni bila spridena, da je bila pošteno dekle, naj jo le takoj poišče, in Jeklen je nas vse poslal za njo, naj jo iščemo.

Andrejček. (razveseljen). Kaj? Jeklen išče Franico?

Anže. I seveda jo! Tako se ti kisa doma, kakor otrok v šoli, če se mu tinta prevrne in jih dobi po prstih.

Andrejček. Jeklen joka?!? Ju-hu-hu!

Anže (~~zase~~). Oj ti hudobna muha ti! Lej ga, lej ga mrcino! Kdo bi si bil mislil, ker moj gospodar doma joka, bo ta grdoba tukajle ukal!?

Andrejček. Anže, le domu pojdi; Franica se je že našla.

Anže (~~zasramljivo~~). Ali si jo morda ti našel? A?

Andrejček (~~smeje~~). Morebiti?

Anže. Kje pa jo imaš?

Andrejček. V mojem košu je.

Anže (~~nezaupno~~). Tega ti pa že ne verjamem! (~~Gre pa vendarle h košu in brska po njem~~).

Andrejček. Saj gre res gledat.

Anže. Ti lažnjiva dlaka ti, saj ni res!

Andrejček. Anže, slišiš! Če bi bil ti tako velik, kakor si neumen, bi lahko klatil zvezde.

Anže. Jaz neumen? Aha, že vem, kaj naj si mislim. (~~Ponosno.~~) Da, dovoljenje imam! (~~Ponosno.~~) Da! pri meji (~~zategneno~~) ze—le—ni! (~~Ovide s svetilko, prav zadovoljno smeje se, na desno.~~)

Andrejček (~~sam~~). Jeklen torej išče Franico. Ali se je ta jeklena buča vendar omečila? (~~Pogleda v prizor.~~) Viž ga, sam je tukaj!

No, počakaj, očanec! Danes mi pa pride prav v pest. O božiču je bilo, ko si me da k vodnjaku privezati. Danes te bom pa jaz nekoliko privezal. (Sede k svojemu košu, mečka svojo beračijo in žvižga.)

DEVETI PRIZOR.

Jeklen. Andrejček.

Jeklen. Andrejček je tukaj. Morda pa on kaj vé. Dobro jutro, Andrejček!

Andrejček (kakor bi nič ne bilo, niti ne pogleda ga). Dobro jutro. (Žvižga dalje.)

Jeklen. Ali nisi nič videl Franice?

Andrejček (kakor poprej). Ne! Tu je že ni! Anže jo je tukaj iskal. (Žvižga.)

Jeklen. Jaz sem mislil, da si šel za njo.

Andrejček. Nekoliko že. Kar sem se domislil, da so me pri Jeklenovih pod kap posadili. Zato sem sedel tukajle. (Žvižga.)

Jeklen. Storil sem ti veliko krivico v svoji nagli jezi. Odpusti mi! Ali res nič veš, kje je moja Franica?

Andrejček. Nič drugega, nego nek ruto sem našel ondile na grmovju.

Jeklen (se trese). Ruto na grmovju?

V. zvezek: **Raztresenca.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 moški, 1 ženska oseba.)

V. „ : **Prvi ples.** Komedija v enem dejanju. — (2 moški, 6 ženskih oseb.)

„ : **V medenih tednih.** Burka v enem dejanju. (5 moških, 2 ženski osebi.)

„ : **Mlinar in njegova hči.** Žaloigra v petih dejanjih. — (6 moških, 4 ženske osebe.)
Cena 60 vin.

„ : **V Ljubljano jo dajmo.** Veseloigra v treh dejanjih. — (4 moške, 3 ženske osebe.)

„ : **Pot do srca.** Veseloigra v enem dejanju. — (5 moških, 2 ženski osebi.)

„ : **Županova Micika.** Veseloigra s predrigo in poigro.
Cena 80 v.

„ : **Srčna dama.** (Couer de) Veseloigra v 1 d.
moške in 1 ž.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000076036

COBISS

